

75

JAAR BEVRIJDING
BOEKELO USSELO
TWEKKELO

De Tommies bint in Bookel

Een eenmalige uitgave van de Historische Kring met verhalen van inwoners over de bevrijding van Boekelo Usselo Tweekelo

Brockelo. 7e April 1945.

Beste Gerda.

In deze tijd, heb ik je benijdt.
Vreded en verzorging geen gebrek.

Auders welke je in deze tijd,
alle zorgen voor jou op zijde stelt.

---

allogt er weer eens Lyden komen.

En je dan wat zorgen kent.
Wil dan aan dien God geloven,
Die alle zorgen op zijde stelt.

Dus breed met moedigheid in dit leven.

Arbeid dan met blij gemoed.
Wil dat ook in al's streven,
Voor alles om goede doelen.

Ten heringving in de laatste
onlogs dagen van 1945.

R. v. Oost. Van Heng

Foto voorkant Foto een paar dagen na de bevrijding genomen op de Windmolenweg in Boekelo.

Foto achterkant is een luchtfoto genomen door de geallieerden van Boekelo, Usselo en Tweekelo op 19 november 1944.

Binnenkanten omslag zijn twee gedichten uit het poeziealbum van Gerda Nijenkamp, tijdens de oorlog woonachtig aan de Goorseveldweg, geschreven door twee inwoners van Den Haag die de hongerwinter waren ontvlucht en hun heil hadden gezocht in Twente. Zij verbleven op de hooizolder van de boerderij.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	4
Inleiding.....	5
Ooggetuigenverslagen.....	15
Gevechten rond de Lonnekerbrug.....	34
Een piloot in Boekelo: het verhaal van Jos Haafkes.....	38
Begin van de oorlog.....	40
Dankwoord.....	42
Bronnen.....	42

Colofon

De Tommies bint in Bookel is een eenmalige uitgave met verhalen van inwoners over de bevrijding van Boekelo, Usselo en Tweekelo op 1 april 1945 en is een initiatief van de **Historische Kring Boekelo Usselo Tweekelo**. Alle betrokkenen hebben op vrijwillige basis meegewerkt.

Redactie Jules Pieters en Ben Bel

Eindredactie Susanne Harperink

Vormgeving Dus brand design

Oplage 2300 stuks

Drukkerij NetzoDruk

© *Historische Kring Boekelo-Usselo-Tweekelo* 2020

Voorwoord

Het hoofdbestanddeel van deze uitgave zijn interviews met inwoners van Boekelo, Usselo en Tweekelo die de bevrijding bewust hebben meegemaakt. Nu het nog kan, wilden we graag de ooggetuigenverslagen vastleggen. Ben Bel is druk geweest met het spreken van oude inwoners en het opschrijven van de herinneringen. Om de verhalen in de juiste context te plaatsen is er een inleiding toegevoegd over hoe het in Boekelo was in de eerste helft van de twintigste eeuw en hoe Boekelo, Usselo en Tweekelo de oorlog doorkwamen. En over de bevrijding van Nederland en in het bijzonder de bevrijding van Twente.

In 1995 zijn in Boeke-loos, ter gelegenheid van 50 jaar bevrijding, twee verhalen opgenomen van Gerda Weekhout-Wissink en van Fleur ter Kuile-van Heek. Deze plaatsen we nogmaals in deze uitgave, omdat de verhalen een mooi beeld geven van de ervaringen van Gerda en Fleur. Naast verhalen van met name genoemde Boekeloërs, Usseloërs en Tweekeloërs hebben we ook gebruik kunnen maken van anonieme verhalen die verzameld zijn door Harold Pot en Ronnie Heijink.

Omdat de Lonnekerbrug een belangrijke rol speelde in de bevrijding van Enschede en veel Tweekeloërs via die brug Enschede binnenkomen en -kwamen, besteden we apart aandacht aan de gevechten bij die brug. Ook omdat de geallieerden daar onverwacht grote weerstand ondervonden van de Duitsers. Veel inwoners rond de brug, zowel aan de Tweekelose als de Enschedese kant, zaten in afwachting van wat zou komen. Angstig maar ook vol verwachting werd het resultaat van de gevechtshandelingen afgewacht. De herinneringen van de Mulomeiden vormen de basis voor de beschrijving van wat men daar meemaakte.

In januari 1945 haalde Carel Bel een Engelse piloot op in Buurse en in samenwerking met Gerard Kamp werd deze piloot verborgen gehouden op de zolder van de bouwmaterialenhandel van Kamp. Het relaas van de dochter van Gerard Kamp, Jos Haafkes, en van de piloot (via een boek van haar zoon Lucas Haafkes) vormen een apart hoofdstuk in deze uitgave.

Achterin deze speciale uitgave blikken we terug op het begin van de oorlog. Op 10 mei 1940 sneuvelde de in Usselo geboren Dirk Jan ter Borg bij gevechtshandelingen nabij Roermond. Zijn graf heeft een speciale plek gekregen op de begraafplaats van Usselo.

Een gedicht ter herdenking van de strijd in mei 1940 werd ons aangereikt door Minie ter Mors. De opgetekende verhalen vormen een fraai beeld van de situatie rond de bevrijding van Boekelo, Usselo en Tweekelo. Er zijn ongetwijfeld meer verhalen. Diegenen die ons daarvan op de hoogte willen stellen, zijn van harte welkom in ons Historisch Centrum, op maandagavond of vrijdagochtend.

We zijn van plan in het najaar van 2020, in de verwachting dat we nog meer verhalen kunnen verzamelen, een boek met de herinneringen aan de bevrijding uit te brengen. Ook kan contact met ons worden opgenomen via

info@historische-kring-boekelo.nl.

Jules Pieters, Voorzitter Historische Kring

Inleiding

Boekelo, Usselo en Tweekelo

Boekelo was aan het begin van de twintigste eeuw een klein dorp dat voornamelijk bestond uit een aantal boerderijen. Dat veranderde toen in 1888 de Boekelosche Stoombleekkerij startte. De spoorlijn die was aangelegd om de Achterhoek en het Duitse steenkolengebied te verbinden met de industrieën in Twente, was daarvoor een belangrijke reden. Daardoor konden werknemers van de Boekelosche Stoombleekkerij konden gemakkelijk via het spoor vanuit Enschede en Haaksbergen de fabriek bereiken. In de eerste helft van de 20e eeuw werden in twee straten eenvoudige woningen gebouwd: in 1923 aan de Boekelosebleekweg (Het Rode Dorp) 24 woningen door Arbeiderswoning-

bouwvereniging Vooruit en in 1936 aan de Ganzebosweg (Twaalf Apostelen) 12 woningen door Woningbouwvereniging De Eendracht. Boekelo kende in die jaren weinig verharde wegen, het waren voornamelijk karresporen (zie foto's van de Beckumerstraat en Weeleweg - nu Dirk Papestraat - in Boekelo). In het boek over Dokter Koek kunnen we lezen hoe de situatie in Boekelo in de twintiger jaren was. De sollicitanten, uiteindelijk viel de keuze op Dokter Koek, kregen een brief waarin de situatie in Boekelo uit de doeken werd gedaan (spelling uit die jaren): **“De buurtschappen die den geneesheer behoeven, zyn: Boekelo, Usselo, Tweekelo en Rutbeek, en misschien nog Bekkum, Oele en Buurse. De overwegend boerenbevolking (Protestants) omvat circa 3000 zielen.**

Postkantoor — Boekelo.

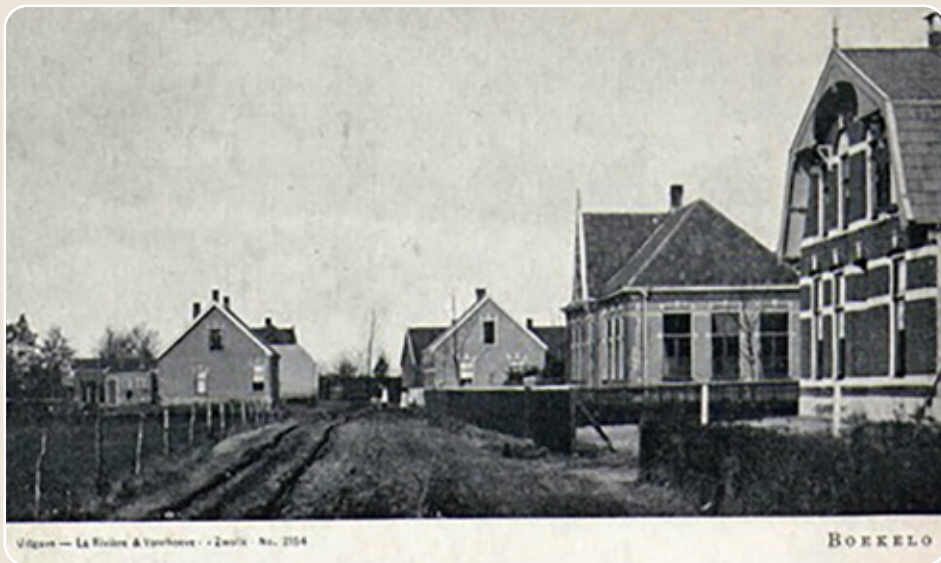

De wegen zyn des zomers, hoewel op vele plaatsen mul, wel door een lichte auto te beryden; in de winter echter by veel regen zyn de meeste wegen niet te beryden. Daar de streek, waar de geneesheer zyn werk zal moeten doen, een groot oppervlak beslaat, is het wel gewenscht, dat hy het motorryden machtig is. Fietspaden zyn in tamelijk goeden toestand, echter de landwegen voor auto's te slecht.”

In de oorlog was het in Boekelo, Usselo en Tweekelo betrekkelijk rustig. De enige opschudding werd veroorzaakt door aanvallen van geallieerden op de spoorlijnen van Haaksbergen naar Boekelo en van Boekelo naar Enschede respectievelijk Hengelo.

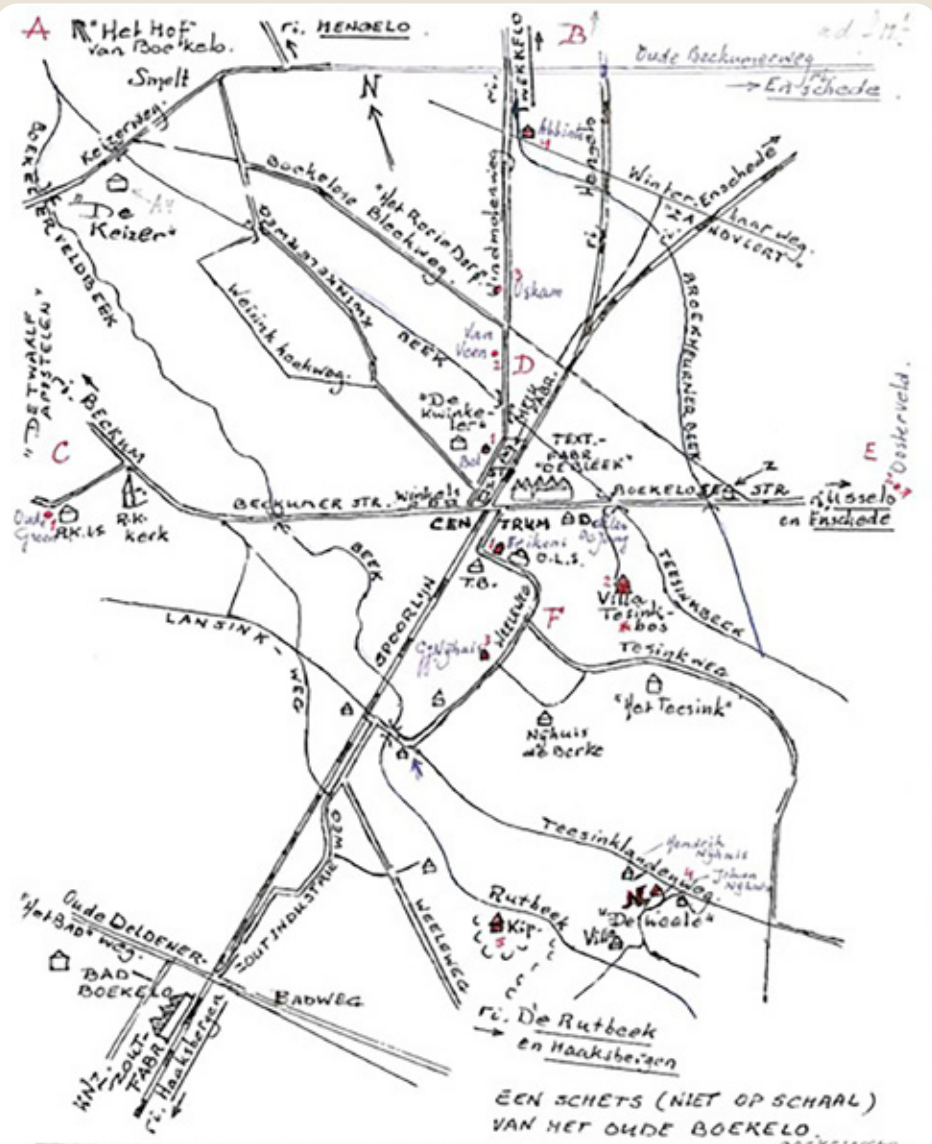
In de interviews kunt u over een aantal van die bombardementen lezen. De resultaten, bomkraters vlakbij de spoorlijnen, ziet u op de overzichtsfoto die uit de lucht is genomen en op de achterkant van deze uitgave staat. Ook kunt u lezen dat er een Halifax-bommenwerper is neergestort op 29 september 1943. Nabij de plek waar de bommenwerper terecht is gekomen is op initiatief van Ronnie Heijink en Harold Pot in 2013 een monument neergezet. De onthulling ervan geschiedde onder grote belangstelling met de ambassadeur van Canada en burgemeester Den Oudsten als sprekers.

Gedurende de oorlog kende Boekelo relatief veel onderduikers, vooral Joodse vluchtelingen die voor een deel afkomstig waren van de Palestina

Pioniers die aan de Haimer's Esch in Tweekelo verbleven. Zij waren in de jaren dertig naar Nederland gevlucht en ter voorbereiding op hun bestemming Palestina verbleven zij in de Haimer's Esch villa aan de toenmalige Strootsweg, waar van 1938 tot 1942 het opleidingsinstituut Hachsjara was gevestigd. Vanaf 1942 werd de situatie voor de Joden onhoudbaar. Een van hen, Lotte Lehrmann, kreeg het advies onder te duiken en zich in verbinding te stellen met Jan van Elburg. Hij bracht Lotte Lehrmann naar een schuilplaats in Boekelo: een groot, in tweeën gesplitst kippenhok op de Weele op het erf van de boerderij van de heer Nijhuis. In het ene gedeelte schuilde een jong echtpaar, in het andere een echtpaar met drie kinderen. Van Elburg bracht hen boeken, handwerk en

vertelde nieuws. In hun eigen huis boden hij en zijn vrouw Everdina Timmerman onderdak aan een joodse vrouw met haar kind. In juni 1943 werd 'het kippenhok' lafhartig verraden. De onderduikers werden gedeporteerd naar vernietigingskampen. Ook Pape en Van Elburg, die samen de directie voerden van de Melkfabriek in Boekelo, werden gearresteerd en gedeporteerd. Dirk Pape stierf begin 1945 in Buchenwald aan zijn mishandelingen. Jan van Elburg werd uit Dachau bevrijd, maar overleed in december 1945 in een ziekenhuis te Enschede ten gevolge van zijn ontberingen. Voor Dirk Pape is in maart 2019 aan de Windmolenweg een Stolperstein gelegd. Andere Boekeloërs die veel hebben betekend voor onderduikers en Joden waren onder meer Carel Bel, Gerard Kamp en Jan van der Veen.

EEN SCHETS (NIET OP SCHAAL)
VAN HET OUDE BOEKELO.

ri. - richting
 O.L.S. - openbare lagere school
 RKLS - rooms katholieke lagere school.
 => Hier waren ik begon woerdig.

ST. - station
 H. - café Hulschor
 TR. - café Ter Borg
 Z. - Zustershuis
 D. - achter De Tong (Boekelersdijk)

TEXT. - textiel
 KNZ - Koninkl. Nederl. Zoutindustrie
 N. - fam. Nijshuis
 Kip. - kippenhek

De tekening (hiernaast) geeft aan waar in de oorlog in Boekelo onderduikers zaten. De plaatsen zijn met getallen aangegeven. De tekening is afkomstig uit het dossier van de Gebroeders Nijmijer en is door Henk Nijmeijer getekend.

Boekelo, Usselo en Tweekelo **1 april 1945**

's Ochtends vroeg op 1 april 1945 werden de inwoners van Usselo en Boekelo gewekt door kanongebulder en lawaai van tanks en jeeps. De geallieerden bereikten op twee manieren onze dorpen: via de westelijke route waarbij ze probeerden via Beckum richting Hengelo te komen en via de oostelijke route waarbij ze vanuit Eibergen – Haaksbergen via Usselo probeerden Enschede te bereiken. De interviews maken melding van deze twee bevrijdingsroutes, ook al was het zo dat de route via Beckum naar Hengelo niet mogelijk bleek doordat de Duitsers de bruggen over het Twentekanaal hadden vernield. De geallieerden kwamen daarom via de Beldershoekweg Boekelo binnen om via de Windmolenweg richting Enschede te komen.

De dag ervoor, op 31 maart, waren er zware gevechten geleverd op de Haaksbergerstraat. De Duitsers trokken zich halsoverkop terug omdat ze in de gaten kregen dat de geallieerden

naderden. De Engelsen namen met vliegtuigen (Typhoons en Mosquitoes) de Duitsers op hun terugtocht onder vuur. Dat terugtrekken deden ze niet alleen met legervoertuigen en tanks. Op hun tocht richting Duitsland namen ze van alles mee wat ze op hun weg konden vinden. Zo vorderden ze onder meer paarden, wagens en fietsen van inwoners van de dorpen waar ze doorheen trokken. In een van de interviews wordt verteld dat op 31 maart de geallieerden in aantocht waren en dat bij de bakker in Usselo een Duitse tank op straat stond. Vanuit de richting Haaksbergen kwamen om tien voor half twee 's middags enkele geallieerde vliegtuigen over de Haaksbergerstraat aanvliegen. Schietend maakten zij de weg vrij van Duitse voertuigen voor de in aantocht zijnde geallieerde grondtroepen. Bij deze oorlogshandelingen kwamen vier Usseloërs om het leven, drie in en één voor de bakkerij. Dinant Jan Bouman werkte bij de bakkerij, hij was een van de doden. Jurrien van der Struik werd later teruggevonden in de verwoeste bakkerij. Ook Bernard ter Horst, broer van de bakker, kwam bij de beschieting om het leven. De vierde overledene, Van den Berg, werd gevonden bij Café Hannink. De bakker zelf had geluk, hij stond bij de oven brood te bakken en kon nog net op tijd weggomen. Ook kwamen acht Duitsers om. De bakkerij en de Pastorie van Usselo gingen bij de gevechten verloren.

Ook wordt uit de interviews duidelijk dat velen aan de Haaksbergerstraat en omgeving de nacht van 31 maart op 1 april doorbrachten in provisorische of zelfgebouwde schuilkelders.

De bevrijding van Nederland tot dan toe

Na de landing op de Normandische kust op 6 juni 1944 lukte het de geallieerden betrekkelijk snel om de zuidgrens van Nederland te bereiken. In drie maanden waren de troepen in staat om het zuiden van Nederland te bevrijden. In het overige deel van Nederland was de stemming dusdanig dat iedereen verwachtte dat de geallieerden binnen niet al te lange tijd de rest van Nederland zouden bereiken en bevrijden. Op dinsdag 5 september 1944 bereikte de euforie zijn hoogtepunt: veel Nederlanders stonden al met vlaggen en vlaggetjes gereed om de bevrijders te verwelkomen. Die dag is bekend geworden onder de naam Dolle Dinsdag. Duitsers en Duitsgezinde Nederlanders vluchtten weg richting Duitsland. Helaas bleken de berichten die waren verspreid, zelfs via Radio Oranje, niet juist en was het voor de geallieerden toch niet zo eenvoudig om de rest van Nederland te bevrijden. Slechts in Limburg en in een belangrijk deel van Noord-Brabant kon de rood-wit-blauwe vlag worden uitgestoken. Een barre tijd brak aan. De Duitsers kwamen weer terug en het terreurb-

wind nam zelfs gruwelijke vormen aan. Even was er via de operatie Market Garden een sprankje hoop dat de geallieerden zouden kunnen doorstromen naar het westen en het noorden van Nederland. Operatie Market Garden lukte slechts gedeeltelijk.

De rest van Noord-Brabant werd bevrijd maar de bevrijders moesten stoppen bij Nijmegen. Arnhem kon niet worden bereikt en de verwachte belangrijke doortocht naar de Noord-Duitse laagvlakte bleek niet mogelijk. De spoorwegstaking, door de Nederlandse regering in Engeland uitgeroepen om de Duitsers te treffen in hun infrastructuur en logistiek, had helaas tot gevolg dat voedsel het westen van Nederland niet kon bereiken. De Hongerwinter brak aan en de randstad zat maandenlang zonder voedsel. Men moest daar de toevlucht nemen tot onder meer bloembollen en suikerbieten. In het oosten van Nederland had men het nog relatief goed doordat er gebruik kon worden gemaakt van voedsel dat via eigen grond kon worden verkregen. Ook al moest men een belangrijk deel afstaan aan de 'hongerige' Duitsers.

De bevrijding van Nederland bleek dus moeilijker dan gedacht en het duurde maanden voordat er weer beweging kwam in het front. De geallieerde troepen hadden met veel weerstand te maken gehad bij het oversteken van de

grote rivieren. Daarnaast vreesde men dat de bevrijding van West-Nederland, dat zeer dichtbevolkt was, veel burger-slachtoffers zou kosten. De strategie van de geallieerden richtte zich daarom in eerste instantie op een snelle opmars over de grens van Nederland met Duitsland om zo snel de Noord-Duitse laagvlakte te kunnen bereiken en een flinke opmars te kunnen maken richting Berlijn. Met een tweeledig doel: ten eerste om Duitsland snel tot overgave te dwingen zodat ook zij zich zouden terugtrekken uit West-Nederland en ten tweede om snel Berlijn te kunnen bereiken. Want men had in de gaten dat de opmars van de Russen vanuit het oosten zo voortvarend ging dat zij eerder dan de westelijke geallieerden de Duitse hoofdstad dreigden te bereiken.

Voor het oosten van Nederland en dan vooral Twente had dat als voordeel dat de Engelsen en Canadezen via Twente en de Achterhoek richting Duitsland wilden trekken. Zij stonden in het voorjaar van 1945 op het punt om het oosten van Nederland te bevrijden. Het uiteindelijke doel van de Engelsen en Canadezen was om na de bevrijding van Oost-Nederland door te trekken naar de belangrijke Noord-Duitse havensteden als Bremen en Hamburg. Ze kwamen dus binnen vanuit het oosten, trokken naar het noorden van Nederland en zouden dan ook weer

afbuigen naar het oosten. Uit tactisch oogpunt gaf dat wel een probleem omdat er in het westen van Nederland nog steeds Duitse troepen waren. Die zouden dan makkelijk vanuit hun posities de voorbij trekkende geallieerde legers vanaf de zijkant in de flanken kunnen aanvallen. Daarom hadden de Engelsen met de Canadezen afgesproken dat de Engelsen voorop zouden gaan en dat de Canadezen het veroverde gebied zouden bezetten en beveiligen tegen aanvallen in de flanken. Dat betekende niet dat de Canadezen niet veel hoefden te vechten. Zij effenden het pad voor de Engelsen die naar het noorden van Nederland trokken. Ook probeerden zij richting het westen op te stomen.

Hun opdracht was tevens om groepjes Duitsers die achtergebleven waren uit te schakelen. Vermoedelijk was deze strategie ook ingegeven door de negatieve ervaringen met de opmars door Noord-Brabant over wat later bekend werd als de Hell's Highway. Een snelle opmars door Noord-Brabant via de smalle weg van Eindhoven naar Nijmegen kende veel problemen omdat de Duitsers de flanken konden aanvallen. Dat leverde veel gevechten op, met veel slachtoffers en het kostte veel tijd om de doelen te bereiken. Dat wilde men niet nog een keer en de Canadezen trokken na de Engelsen op als stofzuigers om de weerstand van

Duitsers te breken en ervoor te zorgen dat over een breed front, ook richting het westen van Nederland, geen Duitse aanvallen te verwachten waren. Bovendien waren de geallieerden geïnteresseerd in het veroveren van het vliegveld bij Enschede, dat gedurende de oorlog flink uitgebreid was en daarmee een belangrijke luchtmachtbasis was geworden. Daarnaast was het interessant voor de geallieerden om snel Oldenzaal te veroveren omdat dat de treinverbinding met Duitsland betekende.

Om die doelen te bereiken splitste het leger zich in tweeën. Het ene onderdeel

kreeg de opdracht zo snel mogelijk op te rukken via de lijn Dinxperlo (waar ze voor het eerst de grens over kwamen) – Varsseveld – Ruurlo - Lochem naar Hengelo en het andere onderdeel via de lijn Aalten – Lichtenvoorde – Groenlo – Eibergen – Haaksbergen naar Enschede. Als er ergens zware tegenstand geboden werd, moesten ze er maar omheen trekken. Dan zou een Canadees legeronderdeel, dat daar weer achteraan kwam, die weerstand wel proberen te breken. Voorgaande situatieschets geeft een beeld van de omtrekkende bewegingen van de geallieerden om uiteindelijk Enschede

(vliegveld) en Oldenzaal (station) te bereiken. In de ooggetuigenverslagen die we hebben verzameld komen we vooral aanwijzingen tegen van de westelijke aanval op Hengelo en van de pogingen om vandaar naar Enschede te trekken. Dat was echter helaas een misrekening van de geallieerden. De Duitsers hadden de bruggen over het Twentekanaal vernield en de enige route die overbleef was de route via Boekelo naar de Lonnekerbrug. Vandaar dat veel Boekeloërs konden melden dat de geallieerden via de Beldershoekweg (en waarschijnlijk ook via de Beckumerstraat) Boekelo binnentrokken. Over de oostelijke route hebben we minder verhalen ontvangen. Het was wel duidelijk dat er op de dag voor de bevrijding, 31 maart 1945, een morteraanval uitgevoerd werd op de Haaksbergerstraat om de weg richting Enschede vrij te maken. Dat had vooral consequenties voor Usselo, waar enkele huizen werden vernield en waar de bakkerij van Ter Horst een voltreffer kreeg. Helaas waren er zoals eerder beschreven enkele doden te betreuren. De volgende dag, 1 april 1945, konden de geallieerden betrekkelijk gemakkelijk Usselo en van daar Boekelo bereiken, ook al hadden ze te maken met de Haaksbergerstraat die bezaaid lag met veel wrakken van Duitse voertuigen.

We vonden op internet een dagboek van Sidney Beck, door zijn zoon Ben

Beck openbaar gemaakt (https://benbeck.co.uk/fh/transcripts/sjb_war_diaries/intro.htm), dat verslag doet van de gevechtshandelingen via de oostelijke route, dus via Usselo en Boekelo. In zijn dagboek schreef Sidney Beck het volgende: “De opmars werd voortgezet deze ochtend. We kwamen terecht op de hoofdweg bij Eibergen en maakten goede vorderingen terwijl we optrokken door Haaksbergen. Er was enige tegenstand bij de toegang tot Enschede en we bezetten een positie in het dorp Boekelo zo'n twee tot drie mijl ten westen van de stad. Onze Typhoon jachtbommenwerpers zagen er gevaarlijk uit terwijl ze naar beneden doken richting onze colonne. Ze vielen ons niet aan maar wel enkele Duitse 88 millimeter kanonnen een stukje voor ons. We ademden gerustgesteld uit

toen ze weer optrokken en laag boven onze hoofden overvlogen. Het hoofdkwartier van het regiment werd opgezet in een huis in Boekelo waarvan de eigenaar Engels sprak. Hij had een telefoon en hij wist informatie over de situatie in Enschede te krijgen door verschillende nummers in Enschede te bellen. Op die manier werd waardevolle informatie verkregen over de vijandelijke troepen. Er werden pogingen ondernomen om Enschede binnen te trekken vanuit het noordwesten maar de bruggen over het kanaal werden opgeblazen voordat onze tanks deze konden passeren. Bij één brug lukte het twee van onze tanks om de brug te passeren voordat deze werd opgeblazen. En de tankbemanningen deden goed werk om de terugtrekkende Duitse troepen

bijeen te vegen. Het lukte onze tanks om Enschede binnen te trekken maar werden die nacht opgehouden door SS troepen die nog steeds het gebied rondom het vliegveld in handen hadden aan de noordoost rand van de stad.” In werkelijkheid werden de tanks en verkenningswagens die de brug over wisten te komen op één na uitgeschakeld door Duits kanonvuur. Gerrit Zijlstra uit Enschede heeft een schilderij gemaakt over een oorlogshandeling, vermoedelijk op de Haaksbergerstraat vlakbij Usselo en vergelijkbaar met dat wat Sidney Beck rapporteert. Zoals Sidney Beck ook meldt, is het mensen uit het verzet gelukt om contact te maken met de geallieerden om informatie door te geven over de posities van de Duitsers. Daardoor

wisten de geallieerden dat Enschede, Hengelo en het vliegveld Twente goed verdedigd zouden worden en maakten ze alternatieve aanvalsplannen.

In Boekelo zelf was de ondergrondse druk bezig Duitse krijgsgevangenen onder te brengen in de Boekelosche Stoombleekerij en in Café Ter Borg (nu Ribhouse Texas). In het boek van Adrie Roding over de bevrijding van Enschede kunnen we lezen dat een aantal leden van de Boekelose ondergrondse een onverwachte confrontatie beleefde met de vijand. Uit de richting van de Haaksbergerstraat, vermoedelijk op de Boekelosestraat richting Usselo, hoorden ze voertuigen naderen. Er naderde een Engelse jeep en men dacht de bevrijders te kunnen begroeten. Dat was een misrekening want het bleken Duitsers te zijn die de jeep hadden buitgemaakt. De jeep werd gevolgd door een bus en door drie motoren met zijspan. De leden van de ondergrondse openden het vuur vanaf weerszijden van de weg. De Duitsers in de bus renden naar buiten en de drie motoren probeerden om te draaien richting Usselo. Na een aantal waarschuwingsschoten staken de Duitsers de handen in de lucht en gaven zich over. De ingerekende Duitsers, 42 in totaal, werden ondergebracht in Café Ter Borg aan de Weeleweg (nu Dirk Papestraat) in Boekelo.

Ooggetuigen- verslagen

**Interviews met Boekeloërs,
Usseloërs en Twekkeloërs**

**Gerda Weekhout-Wissink
(Boeke-loos, 1995)**

“Paasmorgen, acht uur. Mijn zusje en ik waren buiten bezig, toen buurman Johan Nijhuis, van de Hös, gehaast het erf op kwam en ons vertelde dat de Engelsen in Boekelo waren. Al hadden wij de dag tevoren de troosteloze terugtocht van het Duitse leger, of beter gezegd wat er nog van over was, over de Haaksbergerstraat zien trekken, toch was het ongelooflijk wat wij hoorden! Het moest wel een 1-april grap zijn, maar Johan bevestigde het heuglijke bericht. Hij spoedde zich naar huis om zijn familie en de onderduikers bij hen het fijne nieuws te vertellen. Wij moesten ons overtuigen van wat er plaatsvond. Tegen het advies van vader in haastten wij ons naar het dorp. Wat wij daar zagen was een onafgebroken stroom zware voertuigen, komend van Beckum, die bij Sachse de bocht namen en de Windmolenweg volgden. Het duurde niet lang of alle straatstenen werden door de zware rupsvoertuigen weggemalen en er ontstonden grote gaten. Wie een schop kon pakken probeerde de gaten te dichten, anderen werkten met hun blote handen mee.

Het Tweede Engelse leger trok door Boekelo, zonder luidruchtige commando's zoals wij van de Duitsers gewend waren. Een paar M.P.'s vroeg ons of zij ergens konden pauzeren. Wij waren graag bereid ze naar ons huis te brengen en hen alles wat we hadden aan te bieden. Zo stapten wij met ons anderhalve woord Engels op hun grote motoren en reden richting Café Ter Borg, waar plotseling een Duits legeronderdeel ons op de hoek tegemoet kwam! Snel zwenkten zij hun stuur en wij belandden achter het café, waar iedereen dekking zocht. Met kloppend hart wachtten wij af. Korte tijd later bleek dat de Duitsers, na wat schoten, rechtsomkeert hadden gemaakt, waarschijnlijk in de hoop nog te ontkomen. Achteraf was het ongelooflijk wat wij hadden gedaan, maar in de vreugde van de bevrijding begrijpelijk.

Paasmorgen was een belevenis, met geen pen te beschrijven. Onderduikers, die vaak lange tijd niet op straat waren geweest, liepen zichtbaar ontroerd en onwennig te midden van de juichende Boekeloërs. Voorzichtig werd hier en daar onze rood-wit-blauwe vlag gehesen. Een historisch moment werd beleefd. Veel later bleek dat het jaar 1945 tot een keerpunt in de geschiedenis gerekend kan worden. Laten wij bewust met onze vrijheid leven en haar bewaren!"

Gerda Weekhout-Wissink (2019)

"Mijn herinneringen aan de bevrijding, toen ik gevraagd werd dit op papier te zetten, blijken te beginnen op de zaterdag, 31 maart, voorafgaand aan de gebeurtenissen op Eerste Paasdag, 1 april 1945. Ik woonde op de boerderij aan de Teesinkweg met mijn ouders en oudere zus Bertha. De weg, vanaf de Weleweg, was nog onverhard, wel liep er een fietspad langs. Mijn vader had al gehoord van de terugtocht van de Duitsers over de Haaksbergerstraat. De Teesinkweg, overgaand in een versmald school/fietspad liep door tot aan de Haaksbergerstraat. Met allerlei gevorderde boerenwagens en paarden trokken de Duitsers terug. Engelse vliegtuigen, Typhoons en Spitfires bestookten deze troepenbeweging van de Duitsers. Mijn vader, zus Bertha en ik durfden vanwege de aanvallen van deze vliegtuigen niet te dicht bij de kruising met de Zonnebeekweg te komen. Wel konden we op afstand zien wat daar voor ravage was aangericht.

Enkele dagen daarvoor had vader op aanwijzing van familie van Sark aan de Baltinkweg twee uitgehongerde Engelse piloten, verborgen onder takken, gesproken. Deze jonge jongens durfden niet mee te komen naar de boerderij, maar hen werd wel eten beloofd, dat later die avond in een schuur werd neergezet. Ook had vader de huisadressen genoteerd van beide

piloten, die vanaf Düsseldorf lopend en schuilend daar terecht waren gekomen. Het eten bleef echter onaangeroerd. Toch bleek maanden later dat beide piloten veilig teruggekeerd waren in Engeland. Rondom onze boerderij bevonden zich nog altijd Duitse soldaten die zich nog niet hadden verzameld voor de terugtocht naar Duitsland, terwijl op de boerderij ook meerdere onderduikers zaten. Bij deze onderduikers waren vier mensen die vanuit het westen door de terugtrekkende Duitsers gedwongen waren om onderweg werk voor hen te verrichten. Tot het moment dat ze via sloten sluipend weg konden komen.

De bevrijding drong 's morgens rond acht uur echter bij ons ook door omdat een buurjongen, Johan van de Hös (Nijhuis) die aan de Teesinklandenweg woonde, op de fiets kwam vertellen dat de Engelsen door het dorp reden. Nadat het vee was verzorgd gingen mijn zus en ik lopend naar de bocht van de Beckumerstraat met de Windmolenweg kijken naar de binnenrijdende tanks van de Britten. Binnen de kortste keren waren de kleine klinkers op die hoek uit de weg gereden door de rupsbanden van de draaiende tanks in de bocht. Enkele reeds gevangen genomen NSB-ers kregen de opdracht om de gaten die waren ontstaan telkens dicht te gooien. Het gevoel van vrij te zijn was bij ons

allen overheersend en we verkeerden in een roes van uitzinnige vreugde. De emotie en vreugde bij de aanwezige onderduikers op de boerderij was nog groter dan bij ons. We waren echter ook enigszins overmoedig geworden toen twee ordonnansen, ieder op een motor, om drinken vroegen. Samen op de motor zittend reden we terug via de Weleweg, maar bij Café Ter Borg werden beide motoren beschoten door Duitse soldaten. De spoorloot langs het huidige Ribhouse Texas en achter dit pand, die toen nog niet was gedicht, werd onze dekking tegen dit geweervuur waar we wonderwel allen heelhuids door kwamen. De verzetsgroep (ondergrondse) in Boekelo kwam die dag snel in actie. Zo werden zowel op de Weleweg als op de Zoutindustrieweg groepen Duitsers ontwapend toen deze onder vuur werden genomen. Zij namen die dag 124 soldaten en 13 officieren gevangen. Deze werden één dag ondergebracht bij Café Ter Borg en in de Openbare School aan de Weleweg (nu Dirk Papestraat). Wat mij goed is bijgebleven is de rust waarmee de Engelsen met hun overmacht aan tanks te werk gingen ten opzichte van de luid commanderende Duitsers. De bewaking van de gevangen Duitsers werd onder andere opgedragen aan Milton Jowsey, een Canadese piloot die bij de Duits-Nederlandse grens was neergeschoten.

De Britten waren bang dat leden van de ondergrondse de Duitsers zouden doodschieten. Zover kwam het gelukkig niet, want de andere dag werden deze krijgsgevangenen afgevoerd naar Haaksbergen. Van 1 op 2 april stond het rondom onze boerderij vol met voertuigen en tanks van de bevrijders en sliepen vele vermoeide soldaten in en rondom de boerderij of in het weiland dichtbij. Dat ging allemaal zeer rustig die avond en nacht zodat we maar even wakker zijn geworden van de verlichting op de tanks. Voor de soldaten was dit slechts een korte rustpauze. Zij trokken verder noordwaarts om ook daar de vrijheid te brengen.

Fleur ter Kuile-van Heek (Boeke-loos, 1995)

30 maart 1945

“Ongewone activiteit bij de Duitse bezetters van ons huis, ‘De Weele’. Harde stemmen, bevelen en laarzen-hakken klonken over de houten vloeren en over de tegels in de waranda. Later in de middag begonnen de vrachtwagens weg te rijden. Gedurende de wintermaanden was het bos veranderd in een gecamoufleerd wagenpark. Er waren wegen aangelegd, met puin, en er waren garages gebouwd, bedekt met takken van omgehakte bomen. Er stonden misschien wel een honderdtal voertuigen in het bos, meest vrachtwagens en reserve-materieel.

Ons huis werd in oktober 1944 gevorderd. De officieren en manschappen die moesten worden ingekwartierd, waren over het algemeen wat ouder en behoorden tot een reserve-regiment. Ze gedroegen zich correct tegenover mijn moeder - mijn vader was in 1943 overleden - en gaven haar toestemming om met haar gezin een gedeelte van het huis te blijven bewonen. Binnen een paar dagen moesten de twee bij ons inwonende, uit Hengelo weg gebombardeerde families een nieuw onderkomen zoeken, onze meubels ergens anders worden opgeslagen en voor onszelf woon- en slaapruintes worden gecreëerd. Mijn moeder had zo gauw geen oplossing om voor het Joodse echtpaar een onderduikadres te vinden, dus toen de bezetters met een man of vijftig ons huis betrokken, woonden ze met twee onderduikers onder hetzelfde dak. De laatstgenoemden zaten op de zolder en als het moest op een geheime vliering onder het rieten dak. In de loop van november konden de onderduikers naar ‘de Keizer’ worden gebracht, hetgeen 's nachts in de gietende regen gebeurde door mijn broer en mijn neef. Voor alle vier is die expeditie goed afgelopen, ook wat de resterende oorlogstijd betreft. Riskant was het wel, omdat ons huis rondom werd bewaakt.

Op die dertigste maart was het duidelijk dat er veranderingen plaatsvonden. Als elfjarige werd ik naar bed gestuurd.

Ik weet nog dat de ouderen die nacht op bleven en stiekem door de gordijnen gluurden om de uittocht van al die vrachtwagens te zien. 's Ochtends heerste er een onheilspellende stilte naast ons. We konden het niet geloven dat ze allemaal waren vertrokken. Wat een spannend moment was het, om na een half jaar dat gedeelte van het huis binnen te gaan, een ongewone leegte aan te treffen en ook wel uitwoning en vernieling te moeten constateren. Ik geloof dat ze niets hadden achtergelaten, ook geen etensvoorraad of brandstof.”

31 maart 1945

“De stilte in de ochtenduren werd al gauw verdrongen door de naderende oorlogsgeluiden die vanuit de richting Haaksbergen naar ons toe kwamen. Men kwam waarschuwen dat het beter was om deze dag in de kelder te blijven en voor het eerste gebruikten wij de voorraadkelder als schuilkelder. Er was water en eten en er lagen matrassen, dekens en spelletjes. De ouderen deden verslag van wat ze buiten hoorden. Het waren andere oorlogsgeluiden dan waaraan we gewend waren geraakt. Geen eindeloze formaties bommenwerpers die als een geordende groep heen vlogen en vaak als een gewonde eenheid terugkwamen, maar luchtaanvallen op de Haaksbergerstraat, waarlangs de Duitsers zich terug hadden getrokken. Die dag van de eenendertigste maart bleven we in

de kelder, ook om te slapen. Ik vond het een spannend avontuur en heb geen herinnering aan angst. Over de vernielingen in Usselo hoorden we pas later.”

1 april 1945, Eerste Paasdag

“Geen verontrustende geluiden meer. Voorzichtig deden we om een uur of negen de ramen open. Een redelijk mooie ochtend, in ieder geval droog. Opeens was Johan van de Hös er, van de boerderij, die ons toe riep dat de Engelse tanks al door Boekelo reden. We liepen, een vervoermiddel had immers niemand meer, in rechte lijn door de akkers naar het dorp. Daar stond ik op de hoek van de Beckumerstraat en de Windmolenweg en zag ik de tanks langskomen, de Windmolenweg vervolgen naar Enschede, naar het kanaal, waar nog onverwacht veel tegenstand werd geboden. Toen we later in de ochtend terugliepen naar huis, ontmoetten we een eenzame man met een fiets aan de hand, midden in de wei of op de akker. Een Duitser, doelloos, niet meer wetend waarheen te gaan. 's Avonds aten de Engelsen bij ons aan tafel mijn moeders laatste weckpotten met snijbonen leeg.”

Fleur ter Kuile-van Heek (2019)

“In de vroege morgen van 1 april 1945, Eerste Paasdag, klonk de stem van Johan van de Hös, onze buurman-boer, buiten roepend aan het raam. Ik denk

dat hij riep, “de Engelsen rijden Boekelo binnen”, hij kan ook de bevrijders geroepen hebben. Misschien zaten wij nog in de kelder, ik herinner mij dat ik alleen richting het dorp holde. Althans, voor zover dat hollen ging want ik liep op klompen, de klompen van Bel (ik was 11½). Ik weet dat ik door de weiden en over de esch bij ‘t Teesink liep, zo recht mogelijk op het dorp aan. De jeeps en tanks kwamen van de Beckumerstraat en gingen bij Hotel/ Café Hulscher linksaf de Windmolenweg in richting Enschede. Ik moet ergens in de buurt van het huidige schuurtje van De Buren aan de kant van de weg gestaan hebben.

Mijn moeder had mij laten gaan - vader was in 1943 overleden - en ik weet niet meer of er nog andere familieleden of huisgenoten achter mij aan kwamen. Wij hadden toen geen onderduikers meer; het huis ‘de Weele’ was in 1944 door de Duitsers gevorderd. In de nacht van 30 op 31 maart had mijn moeder gemerkt en afgeluisterd dat de bezetting van het huis zich voorbereidde om weg te gaan en op de ochtend van 31 maart was het huis leeg en het wagenpark om het huis en in het bos verlaten. We werden gewaarschuwd dat er beschietingen en bombardementen langs de Haaksbergerstraat zouden plaatsvinden en die dag en nacht bleven we in de kelder van het huis. Van confrontaties

tussen Duitsers en bevrijders in het dorp weet ik niets. Ook niet over de rol van het verzet of van de Binnenlandse Strijdkrachten. Toen ik op die 1 april ochtend terugliep naar huis trof ik een Duitser aan met een fiets aan de hand onder de eiken vlakbij huis. Ik bleef op afstand naar hem staan kijken, achteraf denkend of ik hem had moeten aangeven. Ik hoorde pas kort geleden dat op die 1e april nog diverse Duitsers door ons verzet gevangen zijn genomen in Boekelo. ‘s Avonds gaf mijn moeder een Engelse officier te eten. Ze maakte daartoe haar laatste weckpotje met slabonen open. Hij ging met zijn regiment verder en ik herinner mij niet bij welk onderdeel hij hoorde. Onze contacten met de Enschedese bevrijders, The Coldstream-guards, dateren van latere tijd. Toen de gemeente Enschede hen regelmatig uitnodigde.”

Wouter Elbersen

“Mijn vader was bedrijfsleider bij de textiel fabriek Rigtersbleek in Enschede. Wij woonden in een dienstwoning van de fabriek vlak naast het fabrieksterrein. In april 1943 werd de fabriek door de Duitsers gevorderd omdat de heren van Heek niet voor de Duitsers wilden produceren. Behalve de fabriek werd ook onze dienstwoning gevorderd en zo stonden we binnen 24 uur op straat. Gelukkig kregen we al snel een jachtkamer van Arnold van Heek, een van de directeurs van Rigtersbleek,

toegewezen. De jachtkamer was in de boerderij 'Menzo' aan de Beldershoekweg. Wij kregen twee kamertjes in de vleugel van de boerderij. Mijn moeder vond het eerst vreselijk, maar al snel bleek dat we enorm geboft hadden want we liepen nu geen risico meer op bombardementen of razzia's en er was op de boerderijen altijd wat te eten. Voor mij was het een heel prettige tijd: ik speelde op het erf met Henkie Wesseler en ik kwam veel op de boerderij er schuin tegenover waar Jan en Dina Rosen mij erg verwendeten. Ook ging ik een paar maanden, vanaf september 1943, naar de Boekelerschool. Wij zaten meer onder de banken dan in de banken vanwege de vele luchtaanvallen, net na 'Dolle Dinsdag'.

De bevrijding op 1 april 1945 kan ik me nog goed herinneren. Op die ochtend hoorden we al vroeg het geluid van de geallieerde tanks die op de straatweg van Haaksbergen richting Hengelo reden. Mijn vader werd ongeduldig omdat we nog steeds niet bevrijd werden. Hij besloot om mij mee te nemen naar die weg om daar de bevrijding mee te maken. Dat was onverstandig, bleek al snel. Toen we nog een paar honderd meter van de weg verwijderd waren, werd er plotseling geschoten met een machinegeweer. De kogels vlogen boven ons hoofd in de bomen. Wij doken in de sloot en kropen daarna op handen en voeten

naar de dichtbij gelegen boerderij waar de boer ons opwachtte met de woorden: "Ie bint ook hartstikke gek." Hij had groot gelijk want onze bevrijders waren in oorlog en dus schoten ze op alles wat ze niet vertrouwden. Toen we weer thuis waren kregen we al snel onze zin want de vijand blies de bruggen over het Twentekanaal bij Hengelo op en zo kwamen nu een groot aantal tanks door de Beldershoekweg richting Boekelo. De eerste tanks hadden hun geschutskoepels gesloten want ze reden nog in vijandelijk gebied. De volgende tanks namen die voorzorg niet meer. We stonden aan de weg naar ze te zwaaien en er werd enthousiast teruggezwaaid. De soldaten riepen naar mijn moeder "Hey blondie!". Later stopten er ook tanks zodat wij verse eieren voor thee en sigaretten konden ruilen. De Beldershoekweg was destijds een zandweg en de vele tanks maakten er een heuvel-landschap van met bergen en dalen. Alle duikers werden kapot gereden en er ontstonden grote modderpoelen. Schuin tegenover ons kwam een jeep met een officier in een modderpoel vast te zitten. Hij blokkeerde de hele weg. Twee grote tanks die er niet langs konden hielpen hem eruit. Ze reden eerst door de houtwal langs de weg. De eiken knaptten af als luciferhoutjes. Ze gooiden een kabel uit en trokken de jeep uit de modder. Als grap gooiden ze de kabel niet los en zo verdween

de jeep met officier, die hevig protesteerde, over de heuvels in de weg uit het zicht op weg naar Boekelo.

Recent kreeg ik toevallig de mogelijkheid de boerderij te bekijken. Ik zag toen in de jachtkamer bij de vuurplaats een ingelegde tekst: 'AvH anno 1938', zoals op bijgevoegde foto te zien is."

waar Sidney Beck deel van uitmaakte? Wat betreft het huis in Boekelo waar de bevrijders verbleven lijkt het voor de hand te liggen dat dit het huis van meester Oude Groen was: ten eerste was Oude Groen schoolhoofd en dus het Engels machtig en ten tweede was Oude Groen bij de ondergrondse en had daardoor wel contacten in Enschede waarmee hij kon bellen. De eerste dagen of weken na 1 april waren er geallieerde soldaten op het erf van de boerderij van Hulscher gelegerd. Er was die eerste dagen of weken geregeld dansen bij Hulscher (nu De Buren) en Ter Borg (nu Ribhouse Texas). Bijna iedereen, ook oudere mensen, ging toen dansen."

Gerrit Hollink

"Toen ik door Ben Bel gebeld werd voor een gesprek over de bevrijding, op 1 april 75 jaar geleden, was het eerste wat ik wilde vertellen ging over de Duitsers. Ik herinner me meerdere voorvallen rondom ons ouderlijk boerenhuis aan de Hollinkweg. Als jongste van ons gezin, ik was toen 14 jaar, was de bedreiging van een van mijn zussen met een pistool door een Duitse soldaat iets wat ik niet zal vergeten. Deze Duitser moest in opdracht een paard en wagen vorderen voor de terugtocht die aanstaande was. Mijn zus gaf aan dat zij de sleutel niet kon vinden en probeerde hem zo van het erf af te krijgen. Uiteindelijk lukte dit toch niet. Zowel het

Gerda Breukers-Lansink

"Ik was op Eerste Paasdag als 11-jarige met mijn vader aan de openbare weg. Het was nog vroeg, hooguit half negen. Er kwamen mensen langs die uit de vroege mis kwamen. Ze zeiden: "De Tommies bint in Bookel." Ze kwamen vanaf Beckum, langs de kerk, en zijn bij Café Hulscher de Windmolenweg opgegaan en (naar mij verteld is) door buurtschap Tweekelo naar de Lonnekerbrug gegaan waar flink gevochten is en waar enkele soldaten gesneuveld zijn. De 'waaltjes' in de Beckumerstraat stonden overeind ten gevolge van de tanks. Kan het zijn dat het een ander legeronderdeel betrof

paard als de wagen werden meege-
nomen. Na de oorlog ging mijn broer
ons paard zoeken tussen een grote
verzameling paarden in Groningen,
maar deze werd helaas niet terug-
gevonden. Ben vroeg of mijn broer
ook wist dat bij de familie Brunnekeeft
in Stepelo meer dan tien paarden
ondergebracht waren om te voorkomen
dat ze door de Duitsers zouden worden
meegenomen. Dit kon ik me niet
herinneren. Voor de ingevorderde
hooiwagen konden we na de oorlog
een klein karretje terug krijgen. Onze
eigen wagen was waarschijnlijk vernie-
tigd vanwege de vele beschietingen
op de terugtrekkende Duitsers.

De meeste boeren verbouwden
ook graan, maar daar moest een
groot deel van worden afgestaan.
Een Nederlandse controleur bepaalde
de hoeveelheid nadat hij én voor
zichzelf én voor de boer voldoende
achterhield. Deze man ontdekte enkele
dagen na de oorlog tussen Delden en
Bornerbroek nog een jonge koe van
onze familie. De herkenning was het
nummer in het oormerkplaatje en zo
kwam de koe weer terug. Ik en mijn
broer wisten ook twee fietsen, die de
Duitsers ergens hadden weggehaald,
weer te verstoppen. Alleen werd een
eigen fiets wel ingevorderd. Om als
jongens te kunnen roken probeerden
we gipsen nepeieren aan Canadese
soldaten aan te bieden als ruilmiddel

voor sigaretten en dat lukte soms nog
aardig! Ik was samen met mijn oudere
broer wel in voor kattenkwaad en het
vangen van wilde konijnen ging ons vrij
goed af. We werkten dan vaak met een
fret. In de omgeving Veldbeekweg en
Goorseveldweg vonden we onder een
oud huisje meerdere holen. En bij die
holen en in die omgeving vingen we
regelmatig een konijntje als aanvulling
op het andere voedsel thuis. Op een
van de laatste dagen van maart 1945
wilde de fret niet terugkomen en
vonden we bij het zoeken in die holen
ook een karabijn en een pistool van
Duitse afkomst. Thuis werd daar niets
van verteld. Met beide wapens werd,
samen met enkele buurjongens,
regelmatig geschoten. Enig gevaar
zagen wij daar als jongens niet in,
het was voor ons een leuke afleiding.

Het was 's morgens vroeg op Eerste
Paasdag in de Marcellinuskerk waar
pastoor Schneider voorging waar de
bevrijding tot ons gezin doordrong.
De dienst om 8 uur was nog maar net
begonnen toen de eerste soldaten de
kerkdeur open maakten en naar binnen-
kwamen. De mis werd onderbroken en
even later stroomde de kerk leeg om
de intocht over de Beckumerstraat te
bekijken. De vreugde was groot bij het
zien van de bevrijders. De gebruikelijke
latere mis die ochtend ging ook niet
meer door. Later op die dag bleek dat
nog niet alle Duitsers waren vertrokken,

want bij thuiskomst bleek nog een achttal Duitsers in een schuur te zitten. Zij vertrokken echter vrij snel door het land, lopend richting Keizerweg/-Stemlandeweg en werden later opgepakt door de ondergrondse, die bewapend waren. Dat deze mensen van de ondergrondse niet de nodige discipline hadden bleek wel in de directe omgeving waar ze een bosperceel probeerden uit te kammen, op zoek naar Duitsers. Ze schoten in het wilde weg waarbij een jonge knaap die dichtbij woonde bijna geraakt werd.”

Gerda Schuurink

De wijze waarop de familie Schuurink, wonende aan de Overbeekweg 30, in de gaten kreeg dat de bevrijding op komst was, is heel verschillend ten opzichte van andere gezinnen in het buitengebied van Boekelo. Gerda: “Ik woonde als jongste met mijn vader, moeder en vier andere kinderen samen toen de bevrijding kwam. De oudste jongens ontdekten op de Oude Deldenerweg militaire voertuigen die duidelijk afweken van het Duitse materiaal. De afstand van onze woning tot deze weg is ongeveer 400 meter, maar vanwege het jaargetijde was er nog weinig groen aan de bomen. Het belangrijkste wat toen gevoeld werd was de vrijheid. Niet meer hoeven opletten wat je zei, deze beklemming die bijna vijf jaar aanwezig was viel van ons allen af. Ondanks dat we een boerenbedrijf

hadden, werd bij ons geen paard en/of wagen door de Duitsers gevorderd. Mijn vader had in de oorlog wel enkele keren een minder leuke waarschuwing van NSB-ers te horen gekregen, maar de dreiging was nooit vervolgd door deze mensen. Het was slechts een kwestie van angst creëren. Het pand van Sachse met smederij waar op 1 april al vele inwoners juichend aanwezig waren, werd in de loop van die morgen ook door ons, de kinderen van Schuurink, bezocht. Wij deelden samen de vreugde van de bevrijding waarbij ik voor het eerst na vele jaren een vrij groot stuk chocolade kreeg van een Engelse militair die ook andere inwoners verblijdde met dit snoepgoed.”

Minie ter Mors-Leusink

“De bevrijding drong bij ons aan de Zonnebeekweg, waar onze familie een boerderij had, die Paasmorgen pas om 11.00 uur echt door, toen de eerste tanks over onze weg reden. Op een eerder moment die ochtend had een onderduikster via de veldtelefoon van een Duitser het bericht gehoord dat de bevrijders al in Haaksbergen waren. Op meerdere plekken en ook op villa Zonnebeek waren zowel op zondag als op de zaterdag daarvoor nog onderduikers én Duitsers aanwezig. Onze familie had een oud paard en een jongere met een veulen. Een wat oudere Feldwebel had zaterdagavond tegen mijn vader gezegd dat hij het oudere

paard in de aardappelkelder moest verstopten, hetgeen ook gebeurde. 's Avonds later kregen ze inkwartiering van vele Duitse soldaten die zich terugtrokken en moesten bijkomen van de ontberingen die dag. Deze hadden veel sterke drank bij zich en daar werd die avond veel gebruik van gemaakt waardoor velen behoorlijk dronken werden. De volgende morgen moest op bevel van een jongere Feldwebel iedereen aantreden en werden enkele kanonnen dichtbij onze boerderij opgesteld ter verdediging tegen de Engelse troepen. Uiteindelijk werd hier geen gebruik van gemaakt. Ondanks mijn leeftijd, ik was 16 jaar, vond mijn vader het niet verstandig dat ik, zijn enige dochter, die Eerste Paasdag naar mijn vriendin zou gaan. De Haaksbergerstraat met de ravage van kapotgeschoten voertuigen, zag ik die dag wel. Op die zondag hadden wij vanwege de vele beschietingen nog moeten schuilen in een kelder van de boerderij. Een echtpaar, gevlucht uit Tiel, was bij ons terechtgekomen. Zij spraken goed Engels en Duits en vertelden ons dat de Engelsen al dichtbij waren. Ook een jonge knaap uit Heerlen verbleef op ons erf. Deze knaap was op een eerder moment gevangen genomen, maar later door de ondergrondse in Heerlen bevrijd. Hij had heel rare nagels. Dat kwam doordat hij bij een verhoor was gemarteld en bij die praktijken de nagels waren uitgerukt. Echter zonder

succes voor de ondervragers omdat hij anders zijn twee kameraden had moeten verraden. Het jongere paard raakte tijdens de beschietingen gewond en moest enkele dagen later op het slachthuis in Enschede afgemaakt worden.

In de nacht van 31 maart op 1 april was er enorm veel kabaal rondom de boerderij. Vader heeft toen de deur geopend waarna een groep dronken Duitsers binnenkwam. De hele deel lag vol, zelfs nog voor de voerbak van de varkens. Ze hadden een kist met jeneverflessen mee. Op een gegeven moment schreeuwde de Feldwebel dat ze allemaal moesten aantreden, hij schreeuwde dat ze moesten strijden tot de laatste man. Toen zijn ze vertrokken. Tijdens het vertrek zijn wij bij de deur gaan staan met achter ons een mitrailleur, die ze vergeten waren. Ik weet zelfs nu nog enkele liedjes/gedichtjes te herhalen die over deze periode gaan. Meester Schierbeek was erg tegen de Duitsers. Op een gegeven moment waren er ook Duitsers ingekwartierd in de school. We moesten dan van de meester zingen. Hoe het liedje precies ging weet ik niet meer maar het refrein was "Holland o Holland, ik vind je zo mooi". En de meester kon helemaal niet zingen maar ik zie hem nog zo staan zwaaien met zijn liniaal. Vooral bij het refrein zwaaide hij dat we harder moesten zingen."

Hannie Brouwer

“Ik woonde aan de Windmolenweg/hoek Molenveld en was tijdens de bevrijding 16 jaar oud. Met mijn vader die op de zoutfabriek in Boekelo werkte en mijn tweede moeder, jongere zus en jongere broer was ik de oudste van de kinderen Brouwer. 's Nachts werd ik wakker van een apart zwaar brommend geluid komend uit de richting van Beckum. Mijn vader had de aanwezige kelder op een eerder moment met een extra zware paal versterkt tegen mogelijk instorting. Toch werd er die nacht, ondanks de zware beschietingen die op zaterdag 31 maart op de Haaksbergerstraat en directe omgeving in Usselo hadden plaatsgevonden, geen gebruik gemaakt van deze schuilmogelijkheid. 's Morgens na het opstaan is het eerste militaire voertuig waar twee militairen in zaten, een kleine jeep zonder geschut, het eerste wat ik me kan herinneren van die dag. Daarna volgden meerdere voertuigen en tanks. Een buurvrouw, die 100 meter verderop richting Twekkelo woonde, hield een militair voertuig aan en zij droeg van blijdschap een gedicht voor bij het huis waar ik woonde. Het gevoel van vrijheid drong pas wat later tot iedereen door.

Een schaduwzijde was in de loop van die dag te zien op de hoek Beckumerstraat/Windmolenweg/Kwinkelerweg, bij Café Hulscher. Van een drietal families waren de oudere meisjes,

die in de oorlog voor de Duitsers hadden gewerkt in Boekelo, opgehaald en kaal geschoren door een kapper en iemand anders uit het verzet. De bevrijders deelden die dag, wanneer ze stil stonden, sigaretten uit. Daar kreeg ik voor het eerst sigaretten in handen en leerde ik vanaf die dag het roken als jong meisje. Daar waar nu de garage van Hulscher aan de Windmolenweg staat, werd de eerste dag tijdelijk een kamp ingericht door de militairen. De volgende dag trokken ze alweer door richting Enschede. Later in die week werden meerdere plekken tijdelijk door de bevrijders ingenomen waar ze voor langere tijd konden blijven. Die dag zag ik ook hoe de Britse voertuigen oprukten via de Beldershoekweg en naastliggende weilanden richting de Keizerweg. Vanaf de Strootmanweg en de weg zonder naam tussen de Beckumerstraat en de Beldershoekweg, waar de families Witbreuk wonen, reden tanks door het bouwland en de weilanden. Dit deden ze om vijandelijke tegenstand te kunnen ontlopen of te overrompelen. Verder werd in de Beldershoekweg op meerdere plekken met shovels die gemonteerd zaten op tanks de zandweg uitgediept om dekking te krijgen tegen het terugtrekkende Duitse leger.”

Ben Bel

“Tijdens de oorlog woonden wij aan de Windmolenweg 34. Het uitzicht

op de weg vanaf deze woning was richting de zichtbare en dichtstbijzijnde woning, nummer 20, waar de families Hulscher/Ribbels woonden. De woning, nu nummer 32, stond er nog niet. Wij hadden in dat voorjaar ook vrij uitzicht richting de kruising Kwinkelerweg/ Beckumerstraat/Windmolenweg. 's Morgens op Eerste Paasdag had mijn moeder de tafel voor het ontbijt versierd met oranje strikjes. Naast de zes gezinsleden was hierbij ook een joods echtpaar aanwezig, dat ondergedoken had gezeten op de woonzolder. Mijn moeder sprak toen de wens uit: "Wat zou het fijn zijn wanneer we nu bevrijd zouden worden van de Duitsers". Wat ik mij herinner was dat wij dit bijna direct daarna in vervulling zagen gaan.

Tegen een uur of acht zagen wij de eerste verkenningsvoertuigen van de bevrijders (Canadezen?) aan komen rijden richting Hengelo. Mijn vader, die samen met Gerard Kamp vaak luisterde naar een geheime zender (Radio Oranje), wist al wel dat de opmars van de bevrijders tussen Neede en Haaksbergen waren gevorderd. Na het Paasmaal zei hij tegen mijn oudste broer en mij: "Ga maar eens kijken op de plas bij Kamp." Kamp had een bouwmaterialenbedrijf en kolenhandel en woonde schuin tegenover ons maar wel zo'n zestig meter verwijderd van de Windmolenweg. Toen wij daar naartoe liepen zagen we voor ons een grote

lange man lopen. Het bleek de piloot Milton Jowsey te zijn. Hij was enkele maanden eerder door mijn vader al fietsend op een avond van de grens in Buurse opgehaald en bij Kamp ondergebracht. De dochter van Kamp, Jo, kende wel Engels en zij kon met Milton een gesprek voeren. Het contact tussen onze familie Bel en de familie Kamp en Milton en zijn vrouw Mary is enkele jaren geleden gestopt. Waarschijnlijk doordat Mary als laatste was overleden. Zij woonden toen in Ottawa. Tussentijds zijn Milton en Mary samen enkele malen in Boekelo en Nederland op bezoek geweest. Doordat de terugtrekkende Duitsers in Hengelo de sluizen bij de Waarbeek hadden opgeblazen en ook de Boekelosebrug over het Twentekanaal was vernield, stakte die Eerste Paasdag de opmars in de richting van Hengelo en kwam de Windmolenweg vol te staan met vele voertuigen die niet verder konden.

Mijn ouders hebben zich direct na de bevrijding niet meer echt actief beziggehouden met het opsporen van leden van de NSB. Dat lieten ze aan anderen over, omdat ze al snel hoorden hoe meerdere mensen van het verzet zich te buiten ging door 'spullen' van deze mensen af te nemen voor eigen gebruik. Ook het eigen rechter spelen was een gruwel in hun ogen en daar distantieerden zij zich van.

Aan de oprichting van een vereniging van oud-verzetsmensen wilden noch mijn vader noch de familie Van der Veen deelnemen. Argument was dat men elkaar dan zaken die in de oorlog mis waren gegaan kon gaan verwijten. Vooral omdat bekend was dat er soms slachtoffers vielen door minder moedig gedrag van verzetsmensen. Teleurstelling was er bij mijn vader ook over de vrij snel naar voren komende politieke verschillen in Nederland. De samenwerking, maar vooral de saamhorigheid die mijn vader in de oorlog had ondervonden, zonder om te zien naar religie of afkomst was geweldig geweest en dat miste hij als verzetsman. Zijn hoop dat dit na de oorlog zou worden opgepakt door de politiek verantwoordelijke bestuurders bleek ijdel te zijn. Hij bleef de politieke ontwikkelingen wel volgen maar nam niet actief deel aan discussies. Mijn vader is jarenlang een verwoed pijproker geweest. Tijdens de oorlog was tabak schaars. Hij verbouwde en verwerkte het dan ook zelf. Meerdere jaren hielpen wij met de verwerking: de gele bladeren verwijderden en aanrijgen om te laten drogen. Bij dit klusje kreeg je zwarte vingers van de tabak. Fermenteren via een weckfles was ook een terugkerende bezigheid. Met buurjongens kregen wij achter de 'molen' aan de Windmolenweg de gelegenheid om ook tabak te verbouwen. Dit deden we slechts één jaar, ik meende in het jaar

1944. De oogst werd verdeeld onder de diverse vaders." Het bombardement op en naast de spoorlijn en hoe ze daar als jonge meisjes nadien speelden weet Lien Pieper zich nog goed te herinneren. Haar ouders woonden samen met de familie Laarhuis in een twee-onder-een-dak woning dichtbij de spoorlijn waar de 40 seniorenwoningen op De Mans zijn gebouwd in 1978. Lien speelde in die ontstane bomtrechters samen met enkele leeftijdsgenoten totdat de spoorlijn weer hersteld werd. Bij een 'blindganger', een niet-ontplofte bom, bij hun achter in de tuin mochten zij niet te dicht in de buurt komen. Van de bevrijding zelf weet ze zich weinig te herinneren.

Minie Vreeman-Meijer woonde met haar ouders in een soortgelijke woning naast de familie Nijbroek aan de Windmolenweg, de nummers 201 en 203. Van de bevrijding herinnert zij zich als eerste het voor eigen rechter spelen van mensen door publiekelijk meerdere vrouwen en meisjes kaal te knippen. De als verzetsmensen bekend zijnde inwoners hadden daarvoor NSB-gezinde vrouwen en meisjes uitgezocht. Zij was daar als 14-jarig meisje enigszins van ontdaan geweest. Beide families, Meijer en Nijbroek, woonden ruim 200 meter ten westen van de Windmolenweg en hoorden pas in de loop van de ochtend van 1 april 1945 dat Boekelo bevrijd was.

Aan diezelfde Windmolenweg, op nummer 153, woonde het gezin van Jannie Baltink. Jannie, die al jaren in Haaksbergen woont, was verrast dat ik haar via haar nichtje, die met mijn jongste broer is getrouwd, telefonisch wist te bereiken om vragen te kunnen stellen over 1 april 1945. Ja, dat wist ze nog heel goed, staande voor haar huis op het gras achter het hek. Terwijl zij naar de voorbij trekkende voertuigen en tanks zwaaide, zei haar oudere zus: "Dat moet je niet doen want het zijn Duitsers". Haar moeder die naar boer Elferink aan de Boekelosebleekweg was gelopen om eieren te halen had al wel gezien dat het Canadezen waren. Die avond sliepen in hun huis meerdere Canadezen. Deze werden ingekwartierd bij meerdere burger- en boeren-gezinnen. De soldaten vroegen aan Jannie's moeder om voor hen een kip te braden en dat gebeurde dan ook. De vader van Jannie werkte toen bij de Koninklijke Nederlandsche Zoutindustrie in Hengelo. Op het werk hoorde hij ook over de vorderingen van de bevrijders, maar was enigszins behoedzaam over de feiten zoals ze werden doorverteld. Hij was meer gericht op de juiste te controleren feiten en vertelde daar dan binnen het gezin wel over tijdens de bezetting.

Gerrie Holtkamp-Dickers woonde als zesjarige meisje in Usselo aan de Strootsweg, in de volksmond destijds

de Usselerhalte genoemd vanwege de treinverbinding tussen Boekelo en Enschede waar ook voor passagiers gestopt werd. Haar vader had veel kippen om van te kunnen bestaan. In de schuur op hun erf sliepen veel Duitse soldaten. De meesten waren vrij oud en qua leeftijd rond de 70 jaar. Overlast hebben deze soldaten nooit veroorzaakt. Ook toen ze terug moesten naar Duitsland namen ze niets mee om sneller weg te kunnen komen. Wel wist Gerrie te vertellen dat mensen van de ondergrondse met de fiets voorop, de tanks en andere voertuigen van de Engelsen hebben begeleid richting Enschede op die eerste april 1945.

Johanna Smelt, die tien dagen jonger is dan ik, kon, wonende aan de Haaksbergerstraat vlak voor de 'stad', wel iets vertellen over de bevrijding. De huidige wijken Ruwenbos, Boswinkel, Helmerhoek en de Wesselerbrink waren toen agrarisch gebied. Johanna woonde met haar moeder, oma, broer Ferdinand en dienstmeisje Rika op een boerderij, zo'n 500 meter van de Haaksbergerstraat verwijderd. Haar vader was al ruim een jaar eerder overleden aan iets wat vandaag de dag iedereen zou hebben overleefd. Opoë besliste rond eind maart 1945 dat het beter was om zich als gezin op te splitsen. Mocht er iets door beschietingen gebeuren waar ze allen

woonden dan was het raadzamer dat Johanna, moeder en Rika op de boerderij bleven. Ferdinand en opoe trokken met een bokkenkar richting een boerderij op de Wesseler, de huidige kinderboerderij en restaurant. Op 31 maart en 1 april vielen meerdere granaten in hun directe omgeving. Schuilen deden ze in een droge sloot onder bomen. De dichtstbijzijnde buur en boerderij was van de familie Roerink, zo'n 100 meter van de Haaksbergerstraat verwijderd (nu aan de Borgbos in de wijk Ruwenbos). Bij deze boerderij stond zwaar geschut opgesteld van de Duitsers. De door de Duitsers afgeschoten lange afstand raketten - een V1 genoemd - kon ze zich nog goed herinneren. Door het overlijden van haar vader in de oorlog was er bij de bevrijding geen reden voor de familie om dit feit te vieren.

Herman ter Mors woont nu aan de Haimersweg. In 1945 was dit nog de Windmolenweg waar zijn ouders en hij als 3-jarig jongetje in 1936 waren komen te wonen. Samen met kinderen uit Twekkelo ging Herman samen naar de Boekelerschool waar meester Schierbeek het hoofd van de school was. Herman bezit nog een groepsfoto van alle klassen. Hoewel hij zeer verlegen was stond hij wel op de eerste rij, maar eigenlijk wilde hij er niet zichtbaar bij horen. Zowel de beschietingen in de oorlog als het neerstorten van zowel

Duitse als Engelse vliegtuigen heeft hij bewust meegemaakt. Hermans vader heeft afwisselend op 'de bleek' en bij 'het zout' gewerkt. De verdienste per week was in die tijd fl. 9,- bij 'de bleek' en bij 'het zout' fl. 12,-. Beide bedrijven stonden in Boekelo. Deze verdiensten per week vonden plaats in de periode 1918 tot en met 1936.

Villa de Haimer's Esch was niet ver verwijderd van het boerderijtje waar Herman nu nog woont en deze villa staat op de splitsing Strootsweg/Windmolenweg/Gerinkhoekweg. De villa herbergde vanaf januari 1938 ruim 50 Palestinapioniers. In het boek van L.F. van Zuylen met Palestinapioniers in Twente als titel en Een vergeten hoofdstuk als ondertitel, vertelt de schrijver dat 45% van deze pioniers de oorlog heeft overleefd. Enkele bekende onderduikadressen voor deze pioniers waren de familie Vosseveld aan de Wolfkaterweg en de familie Schukkink aan de Wullenweg. Eind 1942 en begin 1943 moesten alle pioniers de villa verlaten omdat het te gevaarlijk werd om daar te verblijven. Op de zolder van de klompenmakerij aan de Windmolenweg 51 zaten tot 10 november 1943 vier jonge pioniers. Samen met Carel Bel werden ze opgepakt door Jan van Limburg die bekend stond als Jodenjager bij de politie in Enschede. De arrestatie kon plaatsvinden vanwege verraad door een jachtopziener uit Driene die bij de

ondergrondse was. De directeuren Dirk Pape en Jan van Elburg van de melkfabriek aan de Windmolenweg werden in die periode ook opgepakt vanwege het ondergedoken personen voorzien van etenswaren. Johan Schukkink fietste iedere dinsdagavond naar de melkfabriek om de bij hen ondergedoken Palestijnse jongens van eten te kunnen voorzien. Zij zaten bij Schukkink ergens in een aarden gat in de omgeving van de boerderij.

Van de vele beschietingen op 1 april kan hij nog navertellen dat ook hun boerderij werd beschoten vanaf de omgeving Lonnekerbrug. De boerderij waar de familie Bornebroek woonde kreeg een voltreffer waarbij drie personen om het leven kwamen, beide ouders overleefden deze beschieting door de Duitsers echter wel. De boerderij lag aan de Strootweg dichtbij 't Stroot en hemelsbreed nog geen 500 meter van waar Herman woont. Aan de Grote Veldweg, op de hoek met de Windmolenweg, stond op 1 april een Duitse auto geparkeerd. De Engelsen namen geen risico en vuurden vanaf de Windmolenweg op deze auto, maar daarbij troffen ze ook de dichtstbijzijnde boerderij. Daarbij werd op die dag veel schade aangericht in de boerderij. De veeschuur van Overbeek iets verderop, waar drie paarden waren ondergebracht, bleef ongedeerd. Tijdens een luchtgevecht tussen

Engelse en Duitse piloten stortte een Messerschmitt op een eerder moment aan de Mensinkweg richting de boerderij van Reef aan de Twekelerweg neer. Herman fietste de dag na het neerstorten van de Halifax bommenwerper aan de Kwinkelerweg op 29 september 1943 daarnaartoe om te zien wat er gebeurd was. De dagen daarna werd deze bommenwerper in onderdelen afgevoerd door de Duitsers. Het gevecht rond de Lonnekerbrug heeft op Herman veel indruk gemaakt. Een gedenksteen welke nu dicht bij het Transportcentrum staat is voor hem een blijvende herinnering aan 1 april 1945.

Het verhaal van **Dinie Brus-Rosink**, wonend aan de Helmerstraat in Usselo, is beperkter. Zij was tijdens de bevrijding 10 jaar oud. De bevrijders reden niet over de Helmerstraat en dat was reden voor de bewoners om richting de Usseleres te lopen. De chocolade die ze toen als kinderen kregen weet ze zich nog heel goed te herinneren. De opluchting bij joodse onderduikers bij een andere familie was groot nu ze weer vrij naar buiten konden lopen. Van het oorlogsgeweld vertelde Dinie dat er in januari 1945 meerdere bommen waren gevallen in het bos richting de familie Rommelaar. Enkele bommen waren niet ontploft, maar werden later onschadelijk gemaakt. Ruud Zeeuwen, die nu in het huis woont waar de familie

van Bernard Roerink woonde, heeft ons op een filmavond van de Historische Kring meer kunnen vertellen over de onderduikers die bij deze familie op Mös Benaads in de oorlog hebben gezeten. Dit alles speelde zich af in de omgeving van de Helmerstraat.

Anonieme verhalen

“Het was 1 april 1945, bevrijdingsdag. Ik zag opoe Mina lopen met een meisje en dacht nog: hoe komt opoe Mina aan een kind, ze hebben helemaal geen kinderen. Ik ben erheen gelopen en heb haar een hand gegeven. Ze stelt zich voor als **Annie de Leeuw**. Later heeft ze de naam van haar echtgenoot overgenomen, Johanna Reiss. Wat me opviel waren haar kromme benen, maar ze heeft dan ook jarenlang ondergedoken gezeten. De bewuste schuilplaats van Johanna Reiss aan de Boekelosestraat 90 in Usselo werd door opoe Mina en Johan en Dientje Oosterveld gehuurd van de familie G. Hannink-J. Eeltink die aan de Haaksbergerstraat 936 woonden. Op de gevelsteen is nog te zien dat de woning in 1920 werd gebouwd. Herman Nijmeijer (de vader van Jan en Henk) was timmerman en heeft in de oorlog die plek als schuilplaats onzichtbaar afgetimmerd. Tegenover nummer 936 woonde een niet te vertrouwen NSB gezin en in de directe omgeving waren veel meer bewoners lid van de NSB. Ondanks die situatie

was er tussen leden van de ondergrondse uit Usselo (Geerhard Hannink en Bernard Roerink) en in Boekelo (Dirk Pape, Jan van Elburg, Jan van der Veen en Carel Bel) goed contact om de zorg voor de onderduikers te kunnen volhouden. Allen behoorden tot de groep van dominee Leendert Overduin. De beroepen van deze mensen bracht mee dat een veelvuldig bezoek over en weer niet opvallend was. De dochter van Hannink, Dinie, speelde ook een belangrijke rol bij het veilig onderbrengen van Carrie de Vries nadat Carel Bel in november 1943 werd opgepakt en Carrie niet werd ontdekt door de jodenjager Jan van Limburg. In het boek *De Schuilplaats* wordt beschreven dat de meisjes Sini en Annie eerst twee maanden bij de familie Hannink verbleven en daarna twee jaar bij de familie Oosterveld.”

“Als het luchtalarm afging moesten wij allemaal van **meester Schierbeek** onder de banken. Of de meester zelf onder de lessenaar kroop weet ik niet. Hij was dan wel zenuwachtig. Op een gegeven moment zaten de Duitsers in onze school. De meesters en juffen probeerden toen nog wat les te geven bij hun leerlingen thuis. Bij voorkeur zaten we met de klas in een grote kamer. Mijn rapport van de 6e klas (1944-1945) had van april tot de zomer slechts 1 cijferlijst. Toen de Duitsers weg waren probeerde meester Schier-

beek weer les te geven maar de muren van de klas waren nog niet schoon-gemaakt. Er was een muurschildering waarop een Duitse soldaat met een meisje te zien was. De meester heeft er een schoolplaat overheen gehangen.”

“Er is door de Engelsen geprobeerd om **Hotel Bad Boekelo** te bombarderen omdat daar Duitse officieren zaten. Het was al donker toen op 1 november 1944 een bom tussen de Lansinkweg en het bad neerkwam. De ruiten bij ons vlogen eruit. Tegenover de oude ingang van het bad aan de Welenmosweg was een bomkrater in het bos te zien.”

“Op Paasmorgen 1 april 1945, om ongeveer half 9, kwamen er mensen uit de vroege mis van de Marcellinuskerk langs. De pastoor had de mis afgebroken. Dat kon ook niet anders want de tanks die vanaf Beckum kwamen werkten de straatstenen op de kop. Het was een hels lawaai. De route was vanaf Beckum naar de Windmolenweg, door Tweekelo naar de Lonnekerbrug waar zwaar gevochten is. Die middag stond ik bij de Rooms-Katholieke school waar twee mannen in blauwe overalls met witte armbanden stonden. Op de armbanden stond ‘NBS’, **Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten**. In de school zaten NSB-ers opgesloten.”

“We waren in het bos, daar waar de

vijver ligt aan de **Oude Matenweg**. Met een buurmeisje was ik hout aan het sprokkelen. Toen we genoeg hout hadden gingen we naar huis maar opeens ging het luchtalarm af. Op dat moment sprongen een paar Duitse soldaten over een wal en renden naar ons twee. De soldaten grepen ons onder de arm en doken samen met ons in een sloot. Even later: ‘BOEM’, een geallieerd vliegtuig had een bom gegooid op een afweergeschut dat vlakbij in het weiland stond. Het schijnt dat er nog heel veel rommel in de grond zit, de Duitsers hebben het van het ene op het andere moment dichtgegooid en verlaten.”

“Zondag 1 april 1945, het was Eerste Paasdag. Ik was **misdienaar** en bereidde me voor om naar de kerk te gaan. Opeens hoorde ik een hoop lawaai. Bij het raam stond een dekenkist waar ik op ben geklommen. Buiten zag ik een voertuig dat ik nog nooit had gezien. Wist ik veel hoe een tank eruit zag! De ene na de andere rolde Boekelo binnen. Het was de hoogste tijd voor mij om naar de kerk te gaan. Het is nooit van een mis gekomen want na een korte tijd zei meneer pastoor: “We gaan allemaal even naar buiten”. Ik heb de kerk die dag niet meer gezien. Bij de brug stopten ze. Onze pastoor is toen de straat opgegaan om met de geallieerden te praten. Gevraagd werd of de pastoor wist

of er explosieven onder de brug zaten, maar dat wist meneer pastoor natuurlijk niet. Ze zijn er toen heel voorzichtig naartoe gereden waarna ze kruipend onder de brug hebben gezocht. Er zaten geen explosieven. Nadat de brug was vrijgegeven ging het verder, de brug was van hout en ik kan me nog het geluid voor de geest halen toen ze erover reden. Gigantisch, wat een kabaal, ik dacht dat de brug het zou begeven. En zo ging de ene na de andere colonne voorbij.”

“Het was de tweede of derde dag na de bevrijding. Samen met Femie en Alfons stond ik te kijken bij een groep Engelsen of Canadezen. Het was aan de Beldershoekweg/hoek Keizerweg. Er stond een tank waar wij naar stonden te kijken. De militairen waren telefoonkabels aan het leggen. Eén militair klom in een paal om een kabel op te hangen maar opeens hoorden we een paar kogels voorbij schieten die bedoeld waren voor de militair. Binnen een fractie was de militair beneden en moesten wij maken dat we weg kwamen. Er werd geschoten vanuit een boerderij van de familie Schoneveld. Ze klommen in hun tank en draaiden de loop richting de boerderij: ‘Wobop!! Wobop!!’. Twee granaten zorgden ervoor dat een groot deel van de boerderij door de lucht vloog. Kort daarna kwamen de Duitsers naar buiten die zich toen overgaven.

De gevangengenomen Duitsers werden verzameld bij Café ter Borg, waar nu Ribhouse Texas is gevestigd.”

“Aan het eind van de oorlog werden de soldaten ook steeds jonger. Ik was misdienaar en zondags was er ook wel eens een Duitse Aalmoezenier. Ik moest dan ook wel eens helpen en zat dan naast een soldaat, Willie, die iets ouder was dan ik. Ik schat een jaar of 15. Door zijn leeftijd trok hij ook een beetje op met de Boekelose jeugd. Zo haalde hij op een dag een koek uit de kantine, die hij in stukjes sneed en deelde met de jeugd. Toen zijn leidinggevenden daar achter kwamen hebben we Willie nooit teruggezien. Het verhaal gaat dat ze hem zo op transport naar het Oostfront hebben gezet.”

Gevechten rond de Lonnekerbrug

Rond de Lonnekerbrug, zowel aan de Tweekelose als Enschedese kant, heeft zich het een en ander afgespeeld en er zijn veel verhalen afkomstig van toenmalige inwoners overgeleverd. Een aantal van die verhalen kregen wij via Ben Bel, genoteerd door de zogenoemde Mulomeiden die in de jaren vijftig op de MULO zaten en die in 1995 terugblikten op 1 april 1945, de bevrijding van Enschede. Omdat de verhalen een beeld geven van de

ervaringen van jonge meisjes in een oorlogsgebied dichtbij Boekelo, Usselo en Tweekelo, willen we hier graag op enkele verhalen ingaan.

Ada Stulen

Ada Stulen kon zich de nacht van 31 maart op 1 april 1945 nog goed herinneren. Ze woonde op het landgoed Het Stroot, maar met haar ouders en broertje verbleef ze in een klein huisje omdat het 'echte' huis was gevorderd door de Duitsers. Om een uur of vier werd ze wakker door het geluid van hinnikende paarden en veel geschreeuw van Duitsers. Haar vader was erop uit getrokken om polshoogte te nemen en kwam terug met de mededeling dat de Duitsers zich terugtrokken richting de Duitse grens en van alles meenamen. Om een uur of negen ziet en hoort ze vanuit de deur haar vader gebouwde schuilkelder in het bos explosies. Om een uur of twee in de middag ziet ze de bevrijders. Geen grijze uniformen maar bruine gevechtsskleding. Om 18.00 uur kunnen ze weer hun 'echte' huis in. De aanblik is er een van een grote ravage. Maar ze zijn blij dat ze het huis weer kunnen betreden.

Riki Weide

Riki Weide herinnert zich de goedgeefsheid van de Canadezen die bij hun in de straat waren gelegerd, kort nadat zij de Duitsers uit de buurt

hadden verdreven. Chocola was er in ruime voorraad en voor de ouderen waren er de sigaretten. Voor het eerst na vijf lange jaren echte sigaretten. Riki heeft voor haar vader een pakje Players geregeld bij de Canadezen, in ruil voor twee eieren. Als de Canadezen aan het eten waren ging zij met vriendjes en vriendinnetjes buurten om te kijken of er nog iets voor hen te smikkelen viel. Voor haar mocht de bevrijding nog heel lang duren.

Erna en Hannie Eeltink

De tweeling Erna en Hannie Eeltink uit Boekelo werd op de 1e april al vroeg via de buurman op de hoogte gesteld van de bevrijding. Rond een uur of acht denderden de tanks Boekelo via de Beckumerstraat binnen. Ook de tot dan toe onbekende pantserwagens reden Boekelo binnen. Ze vertelden dat op die dag ook enkele dwangarbeiders bij de boerderij van hun ouders aankloppen om onderdak. Op de deel had hun vader van stro bedden gemaakt. In de boerderij zelf was geen plaats omdat ze al onderdak hadden geboden aan een jonge scheepswerktuigbouwkundige uit Den Haag die, voordat hij naar Duitsland werd afgevoerd, uit de trein was gesprongen. En een onderwijzeres uit Enschede die in Boekelo aan de lagere school verbonden was, durfde niet elke dag op de fiets vanuit Enschede te komen en had gevraagd om tijdelijk bij hun te kunnen logeren.

Van de bombardementen op de spoorlijn Haaksbergen – Boekelo hebben ze ook het een en ander meegekregen. Gelukkig zijn er geen slachtoffers gevallen. De tweeling woonde dichtbij het spoor van Boekelo naar Haaksbergen en maakte nog wel eens mee dat het spoor onder vuur werd genomen door geallieerde vliegtuigen. Zo kwam er ook een bom neer achter hun boerderij die niet ontploft was. In de oorlog is er, zo kon de tweeling zich nog goed herinneren, een zogenaamde poging gedaan door twee Duitsers en twee Nederlanders om de bom onschadelijk te maken. De buurt moest worden ontruimd en de bewoners werd verzocht zo ver mogelijk weg te gaan en alle deuren en ramen open te laten. Er werd niet gezegd hoe lang het kon duren. Toen de bewoners na enige uren weer naar huis terugkeerden, bleek dat men in hun huizen een ware rooftocht had gehouden. Alles wat eetbaar was, was verdwenen en ook het laatste stukje zeep was weg. Of er iets aan de bom is gedaan kon niet achterhaald worden. Na de bevrijding is de bom uiteindelijk onschadelijk gemaakt door de Explosieven Opruimingsdienst.

De tweeling vertelt ook over de behandeling van gevangen genomen NSB-ers en zogenoemde moffenmeiden door verzetsmensen. Dat maakt diepe indruk op hen. In een van de plaatselijke cafés werden de NSB-ers

en kaalgeschoren moffenmeiden vastgehouden en moesten ze achter elkaar door de serre van het café lopen zodat de Boekelose bevolking hen goed kon zien. De moeder van de tweeling achtte het beter dat ze naar huis zouden gaan, omdat het een stuitende vertoning begon te worden. Onder de uitgejouwde NSB-ers waren er volgens haar ook enkelen die geen verraad hadden gepleegd en zelfs Nederlanders hadden geholpen.

Mini Huiskes en Hermine Heutink

Mini Huiskes en Hermine Heutink hebben 1 april 1945 vooral in de schuilkelder doorgebracht. 's Ochtends was er nog een paasontbijt maar al snel werden de inwoners die dichtbij de Lonnekerbrug woonden, gemaand met spoed naar de schuilkelder in de Schietbaanweg te gaan. De Duitsers waren van plan de Lonnekerbrug in de lucht te laten vliegen en dat was dichtbij waar Mini en Hermine woonden. Tijdens de vlucht naar de schuilkelder, zo rapporteerde Mini, liepen ook jonge Duitse soldaten, bang en lijkleek, op weg naar de stad richting Duitsland. Ook Hermine wist zich te herinneren dat twee Duitse soldaten, niet ouder dan 16 jaar, doodsbang riepen: “Die Tommies sind da, die Tommies sind da.” In de middag werd het rustig en uiteindelijk konden ze de schuilkelder verlaten en werden ze opgewacht door de eerste Tommies

die arriveerden. Zij deelden sigaretten en chocola uit.

Alie Boers

Alie Boers ervoer ook het opblazen van de Lonnekerbrug. Alhoewel zij wat verder weg woonde van de brug, aan de Slagmanweg, vloog de keukendeur met een vaart open. Naar wat later bleek, het gevolg van het opblazen van de Lonnekerbrug. Niet veel later was er een gelukkig moment toen de buurman riep: "De Engelsen komen eraan."

Gerrie Huiskes

Gerrie Huiskes, die met haar ouders en jongere broertje aan de Olieslagweg woonde, wist zich nog te herinneren dat op 31 maart de Duitsers uit de buurt vertrokken. Zij hadden huizen gevorderd en deze stonden plotseling leeg. Ook zij weet nog dat om 9.06 uur de Lonnekerbrug in de lucht vloog. Even later zag ook zij hard weghollende Duitsers, bekapt en bezakt en met handgranaten bewapend, op de vlucht voor de Tommies, richting Hengelosestraat, richting Duitsland. Ook hier deelden de bevrijders chocola en sigaretten uit. Gerrie vertelde ook over het bombardement op een trein op de spoorlijn tussen Hengelo en Enschede. Zij kwam samen met Mini en Hermine uit school en maakte mee dat de trein werd beschoten. Snel maakten ze zich uit de voeten en vluchtten het huis van

de buurvrouw in. De kelder in, waar ze mensen uit de buurt met pannen op hun hoofd zag. Voor Hermine was er nog een kleine pan en Gerrie kreeg een vergiet op haar hoofd.

Hanny Duijn

Hanny Duijn meldde ook het overhaaste vertrek van, meestal jonge, Duitse soldaten. Die en passant nog even een fiets meenamen om sneller in de Heimat te zijn. Haar vader was door de Arbeitseinsatz gedwongen te werken in Duitsland en zij herinnerde zich dat de mannen die weggevoerd werden, door hun vrouwen en kinderen begeleid werden tot aan de grens met Gronau. Gelukkig kwam haar vader snel na de bevrijding terug. Ook vertelde zij over de buurvrouw van wie de man dacht een slaatje te slaan uit het vertrek van de Duitsers. De buurvrouw kwam huilend binnen: haar man was naar de Hoge Boekel gegaan, waar tijdens de oorlog veel Duitsers verbleven, in de veronderstelling dat ze weg waren en hij wat kon meenemen uit het huis. Dat liep anders af. Met nog wat mannen kwamen ze midden in een spervuur terecht en hij heeft nog nooit zo hard naar huis gelopen. Volkomen buiten zinnen, brullend en krijsend, kwam hij weer terug.

Een piloot in Boekelo

Het verhaal van Jos Haafkes

“Onze buurman Bel heeft aan mijn ouders gevraagd om in januari 1945 een Canadese piloot, Milton Jowsey, te laten onderduiken. Hij is, zo denk ik, ergens in het grensgebied bij het dorp Buurse neergestort. De piloot is met een schietstoel terecht gekomen nabij Buurse, in het grensgebied bij Duitsland. Hij klopte aan bij een zomerhuisje waar een echtpaar woonde. Hoewel zij Duitse was, hebben ze toch contact opgenomen met de Nederlandse ondergrondse. Zo is Milton opgehaald door de heer Bel, onze buurman.

Ik was 16 en niet bang dat we een onderduiker in huis hadden. Dat kwam ook omdat ik niet de impact inzag van onderduiken en de mogelijke gevolgen als het ontdekt zou worden.

Mijn vader verkocht bouwmaterialen: we konden zien wie er bij ons de weg in kwam. Als er onbekenden of Duitsers kwamen, moest Milton zich verstoppen. Naast het ouderlijk huis was een keuken gebouwd met daarboven een zolder. Op die zolder was, tegen het woonhuis aan, een extra muur met een deur zodat een klein kamertje ontstond. Voor die deur werd een kast gezet. Daar kon Milton zich achter verstoppen. Ik herinner mij nog dat de piloot kwam. Hij droeg een zwart pak, het was aan het begin van de avond.

Ik had mijn mulo al afgerond. De heer Bel heeft hem uit Buurse opgehaald. Milton kwam met een fiets, maar heeft stukken gelopen. Fietsen was moeilijk voor hem.”

Milton zelf kon er het volgende over melden: “Ik ben er nooit achter gekomen waar ik werd neergeschoten. Ik denk dat het ten zuiden van Ahaus in Duitsland was. Na ongeveer 3 tot 4 dagen in het Baaker’s huisje kwam Bel vroeg in de avond aan met twee fietsen, een pak kleren en een briefje. Op het briefje stond dat ik het pak moest aantrekken en Bel volgen, op 50 meter afstand, dat de avondklok over 40 minuten zou ingaan en dat, als Bel tegengehouden zou worden, ik gewoon moest doorgaan en dat hij moest verder gaan in het geval ik tegengehouden zou worden. Via vader Kamp en Bel kwam ik er 27 jaar later achter dat het Nederlandse verzet gerapporteerd had dat de Duitsers het Baaker’s huisje zouden overvallen. Blijkbaar hebben ze dat de volgende ochtend om 06.30 uur gedaan. Terug naar mij, terwijl ik mij aan het verkleeden was. Toen ik mijn uniform uittrok, nam Bel het aan en propte het in zijn zadeltas. Toen stapte hij op zijn fiets, vertrok en keek niet een keer meer naar mij om. Ik was nog niet helemaal klaar met omkleden, maar vertrok ook. We kwamen bij een brug met een wacht die me eerder al eens tegengehouden had. Bel wuifde

naar de wacht, die terug wuifde en ik deed hetzelfde. De wacht was de enige persoon die we gedurende de hele trip tegenkwamen. Na een poos verlieten we de onverharde weg en begonnen we aan een pad waarvan ik denk dat het een turfpad was. Het werd al aardig donker en Bel had nog steeds niet achterom gekeken. Ik dacht dat ik sneller vooruit zou komen als ik over het modderige pad zou rennen, met de fiets aan de hand. Aan het einde van het pad kwamen we op een donkere straat uit aan het eind van een dorp. Bel stopte en keek om naar mij. Hij zou verrast moeten zijn geweest om mij te zien. Vervolgens fietsten we rustig door Boekelo totdat we bij het huis van Kamp kwamen, zonder ook maar iemand te zien, hoewel ik ervan overtuigd ben dat we in de gaten werden gehouden.”

Jos Haafkes vervolgt: “Ik vond het fijn dat hij er was. Tegen de avond wandelden we dikwijls samen. We gingen aan de linkerkant het bos in. Er lagen eilandjes met water. We liepen het pad af, we namen altijd dezelfde weg terug. Aan dat pad woonde ook de familie Sonneveld, nu de familie Biemans. Het was fijn om samen te praten. Ik weet niet meer waar we het over hadden. Ik was jong, maar mogelijk was het voor hem ook fijn om even te ontsnappen uit de dagelijkse sleur. Ik vond het heel fijn: hij luisterde naar

mij, ik luisterde naar hem. We keken ook echt naar de natuur, daar hield hij van. Ik was daar ook in geïnteresseerd. We waren een dik half uur onderweg. De heer Bel had meerdere onderduikers. Er was ook een Joods meisje van een jaar of 5, 6. Je kon aan haar zien dat ze Joods was. Ze had echt zwart haar. De heer Bel is verraden in de oorlog. Hij is naar kamp Amersfoort overgebracht. Ik weet niet door wie. Ik kan het nog eens aan zijn zoon vragen wie er allemaal ondergedoken heeft gezeten. Op 1 april 1945 kwamen de Canadezen Boekelo binnen. Milton moest meteen weg om zich aan te sluiten. Ik had slechts even de tijd om afscheid van hem te nemen. Hij moest naar wat nu Ribhouse Texas is. Daar stond een bus waarmee hij naar Breda werd gebracht. Ik heb last gehad van het plotselinge afscheid.”

Er bestaan twee versies van wat er gebeurde op 1 april 1945. Milton Jowsey is inderdaad naar Breda gebracht, maar misschien was dat pas na een paar dagen. De andere versie van het verhaal gaat in op de opdracht die Milton kreeg van de Engelsen. Aangezien de Engelsen door moesten richting Enschede en van daar naar Duitsland, hadden zij geen tijd om voor de krijgsgevangen Duitsers te zorgen en zij waren bevreesd dat het verzet in Boekelo het recht in eigen hand zouden nemen.

Milton schijnt de opdracht van de Engelsen te hebben gekregen daarop toe te zien. In het boek 'De bevrijding van Enschede' van Adrie Roding wordt hier ook over gerapporteerd. Milton Jowsey zegt in het boek van Roding (p. 32): "De Britten dreigden in problemen te geraken omdat men op dat moment geen mensen kon vrijmaken deze krijgsgevangenen te bewaken." Jowsey werd verzocht de bewaking op zich te nemen en, aldus Jowsey, "... waren niet alleen de Britten maar ook de Duitsers erg blij in goede handen te zijn."

Ter afsluiting het bevrijdingsgedicht dat Minie ter Mors ons aanreikte:

Soldaat Canada:

Zeg mijn heerlijk Hollands kind mag ik U beminnen? Zwierf hier zo verlaten rond. Wat moet ik beginnen? Tjoklat, thee en sigaret. Alles wil ik je geven. Kom laten wij nu samengaan door dit bonte leven.

Hollands meisje:

Tjoklat, thee en sigaret. Alles wil ik je geven. Ik wil mijn hart niet breken. O zo menig Hollands kind is daar door bezweken. En je Jeep zo vol gedaan. Kijk ik vast niet aan.

Refrein:

Het was een mooie dag, het was in maand mei. Toen werd heel Nederland

weer onafhankelijk en vrij. Het was een mooie dag voor jou en mij. En die herinnering die blijft ons bij.

(Soldaat)

Zeg mijn heerlijk Hollands kind, bloem van Neerlands dreven, waarom jij een Canadees niet je hart kunt geven? Wij toch brachten onze faan naar de onderdrukte landen. En zo kwamen wij te saam, hierop Hollandse stranden.

(Meisje)

Onze vaderlandse vlag met haar wil en ween. Groet U volk in Canada over verre zeeën.

(Soldaat)

Zeg mijn heerlijk Hollands kind, 'k wil je hart niet kopen. Maar mijn Jeep die gaat opstal, samen kunnen mij lopen. Het is mijn hart dat tot je spreekt, liefde kent geen stranden. Eer om eer en hart om hart, bind toch beide handen.

(Meisje)

Laat jet altijd vriendschap zijn, Holland dankt u allen. En gedenkt U kameraad, die hier is gevallen. Neem van hier dan overzee deze herinnering mee.

Refrein:

Hoog straalt de vrijheidszon op Neerlands' stranden, wij reiken over zee elkaar de handen. Groet ginds in Canada uw dorpje klein, laten we voor elkaar steeds vrienden zijn.

Begin van de oorlog

Een van de eerste gevallen in de oorlog is de Usseloër Dirk Jan ter Borg. Hij werd geboren op 15 januari 1920 in Usselo. Als dienstplichtig soldaat wordt hij samen met enkele andere Tukkers ingedeeld bij de derde sectie van de eerste compagnie van het 17e Grensbataljon. Het Grensbataljon bewaakte de bruggen over de Maas bij Roermond. Dit was een onderdeel van de Maaslinie die vanaf het midden van de jaren dertig was opgezet. De 3e sectie waar Ter Borg onderdeel van uitmaakte bezette de twee betonnen kazematten die de Maasbrug verdedigden. Duitsers vermoed als Nederlandse soldaten weten in de ochtend van 10 mei 1940 de brug over te steken, maar worden verderop herkend. De kazematten in de Maaslinie worden even later door Duits artillerievuur bestookt. Ter Borg raakt in paniek en verlaat zijn kazemat waarop hij door Duitse soldaten wordt doodgeschoten bij Roermond. Hij ligt begraven op de Nederlands Hervormde Begraafplaats in Usselo.

10 mei gedicht (Minie ter Mors-Leusink)

De ochtend van den 10 en mei
de zon rees aan de kim.
Toen kwam er van de oosten
zij een vreemde vijand in.
De soldaten waren al paraat en
streden hand in hand.
En menig moedig flink soldaat
stierf voor zijn vaderland.

Refrein:

Ik denk aan hen,
aan hen die zijn gevallen.
Ik denk aan hen met diepe medelij.
Ik denk aan hen aan al
die duizendtallen.
Die rusten samen hand in hand.

Ons land verloor, de vijand kwam,
hij nam ons Holland in.
Regeerde met zijn sterke
arm en steeds met vaste zin.
O Nederland, O Nederland
al zijt gij nog zo klein.
Een echte Nederlander kan
toch nooit geen rotmof zijn.

Refrein:

Ik denk aan hen,
aan hen die zijn gevallen.
Ik denk aan hen met diepe medelij.
Ik denk aan hen aan al die
duizendtallen.
Die rusten samen hand in hand.

Dankwoord

De redacteurs van deze speciale uitgave van de Historische Kring Boekelo-Usselo-Twekkelo zijn alle geïnterviewden dankbaar voor hun verhalen. De mooie en emotievolle impressies kunnen op deze wijze voor het nageslacht worden bewaard. Ben Bel heeft de mensen gesproken en heeft zo de interviews verzameld.

Verder danken wij:

Harold Pot en **Ronnie Heijink**, die ook verantwoordelijk zijn voor het Halifax-monument aan de Kwinkelerweg in Boekelo, voor de anonieme verhalen die afkomstig zijn uit hun archief. Ook voor de foto van de omslag, genomen een paar dagen na de bevrijding op de Windmolenweg te Boekelo.

Lucas Haafkes, voor het gebruik kunnen maken van de herinneringen van zijn moeder aan Milton Jowsey die zijn ondergebracht in een boek.

De Mulomeiden, voor hun herinneringen die in 1995 zijn verzameld en waar we gebruik van konden maken.

Minie ter Mors, voor het interview maar vooral voor het gedicht dat zij zich nog feilloos wist te herinneren.

Gerrit Zijlstra uit Enschede, voor de toestemming zijn schilderij op te nemen in deze speciale uitgave.

Ben Schoppert, voor het meelesen van deze speciale uitgave.

Susanne Harperink, voor het redigeren van de laatste versie.

De Dorpsraad Boekelo, Buurtkring Usselo en Historische Kring Boekelo-Usselo-Twekkelo, voor de financiële bijdragen om deze speciale uitgave mogelijk te maken.

Bronnen

Koek, J. (1992). Dokter Koek van Boekelo. Enschede: Boekhandel Broekhuis.

Roding, A.M. (1990). De bevrijding van Enschede. Enschede: Van den Berg.

Van Zuylen, L.F. (1995). Palestinationiers in Twente. Enschede: Twente Academie.

Websites:

www.secondworldwar.nl/enschede/duitse-bezetting.php#.XkEgWrZx-8U

www.benbeck.co.uk/fh/transcripts/sjb_war_diaries/intro.htm

Roekelo, 8 April '45

lieve Gerda.

Gerda mijn kleine vriendin
Ter herinnering schrijf ik
een versje hierin
Wij hebben bij jullie gelogd,
die 2 uit den Haag
en gevuld onze lege maag.

• — •

Eens kom je naar den Haag
naar het skant,
om te spelen met mijn jongens
hand in hand.
Dan zal ontstaan een heeler band
tussen de stad en het land

• — •

Ter herinnering aan de
dagen der bevrijding
J. K. R. J. J.

